

GÖK EKİNİ

HERKESİN İZİNİ ALMAYAN

GÖK EKİNİ
M. Said TÜRKÖĞLU

GÖK EKİNİ

M. SAİD TÜRKÖĞLÜ

GÖK EKİNİ

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2008

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Ltd. Şti.'ne aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Ltd. Şti.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Mizanpaj
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
978-975-9090-97-5

Yayın Numarası
86

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarıncı Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir/İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Şubat 2008

Genel Dağıtım
Gökkuşaklı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Şahdamar Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.sahdamaryayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Hakikat Çekirdeği.....	7
Efendimsin, Baharım Sen’de Gizlidir	11
Güzellik Var Güzellikten İçeri	17
“Vermek İstemeseydi İstemeyi Vermezdi”	21
Her Şey Yerli Yerinde.....	27
En Büyük Bereket Pınarı: Şükür	31
İman: Ebedî Cevher.....	35
Gençlik Çağı, Hasat Çağı	39
Sabrın Sonu Selamet	43
“Ötesizlik” Cehennemdir.....	47
Birlik ve Dirliğin Harcı	51
Ahret, Dünya Hayatıyla Çiçeklenir	55
Terk Etmek Kavuşmaktır	59
Hazların Ucunda Ebedi Elem Var	63
Her Şey Ustasını Gösterir.....	67
Bütün Akılların Üstünde Bir Akil Vardır	71
Kuru Yaprığın Coşkusu.....	75
Köre Nedir Köre Ne? Görenedir Görene!.....	79
Dünyanın Direği, Sevgi.....	83
İnce Sanat	87
Her Şey O’ndan	91
Boş Eken, Dolu Biçmez	95
“Ne Sanattır ki Her Şey Her Şeyi Peçelemiş”	97

HAKİKAT ÇEKİRDEĞİ

“Bir çekirdekten koca bir çınara ne kadar mertebeler var, mahiyet-i insaniyedeki istidatta dahi ondan daha ziyade meratib var.” (13. Lem’a)

Bir çekirdek, ağaç olmaya yürürken karanlıkta kalır günlerce,

Toprakla ahitleşir,

İçinde gerili istidatları İlahî emirle, salıverir toprağın bağrına.

Ve bir zaman sonra,

Yeryüzü, mucizevî bir silkinişle görünür yeni elbisesiyle.

Sonra boy verip serpilme...

Gösterişli endamıyla,

Çiçeği, yaprağıyla,

Meyvesi, dallarıyla gülümseyiverir kocaman bir ağaç, insanlara, bütün varlıklara...

Topraktan beslenir çekirdek,

Gıdası su ve çamurdur.

Kalbine doğru incecik kanallar açılır çekirdeğin,

Beslenir, beslenir

Büyür, büyür, toprağın altına sığmaz olur.

Bir filiz olarak güneş yüzü görmeye başlar,

Gün güne devrilirken kalbi öyle genişler ki yeryüzünün en ihtişamlı bitkisi oluverir.

Ve insan, akıl sır erdiremez:

Her yıl hesaba sığmaz yerler işgal eden sayısız bitki topraktan fişkirir,

Ama ne topraktan bir şey eksilir,

Ne yerküre küçülür...

Asırlardır toprak, bedeninden eksilterek bitkileri büyütseydi,

Kaç dünya gövdesi yeterdi?

Sanki her şey yoktan oluveriyor...

İnsana bakmaz mısınız?

Bir damladan bir insana doğru yürüyen teşekkür seyri,

Aklı aciz bırakan inkişaf mucizesidir...

Bir nutfeye, "Ol!" emriyle can geliveriyor.

Sonra tamamlanma, gelişme, büyüme...

İmtihan meydanına düşüverme,

Bebeklik, çocukluk, gençlik,

Olgunluk dönemi, ihtiyarlık...

Sonrası ölüm...

İnsan da bir ağaç gibi

Yedikleri, içtikleri mide dağıtım merkezinden bütün vücut ünitelerine kılı kırk yaran bir mizan ve incelikle dağıtılır.

Hiçbir yanlışlık, hiçbir ölçü taşması olmaz.

Kulak nasiplenir bundan, işitme hassası artar.

Göz nasibini alır, görme keskinleşir.

Ayaklar, eller nasibini alır, güç kuvvet kazanır.

Akıl, kalp, ruh, ışığını canlılığını bu gıdalarla devam ettirir.

Maddî yanıyla bir ağacı andırır, insanın gelişip büyümesi de...

Manevî tarafı ise bambaşkadır:

Toplum içindeki yatay-dikey şahsiyet uzanırları bambaşkadır.

Hakikat Çekirdeği

Yaşadığı çağda toplum okyanusunda kabarttığı dalgalar,
Dönüp geçmişe bakıldığıında bıraktığı izler,
Gelecek zamanlara tuttuğu ışıklar...

Kimi insan için böyledir de ya çoğu için nasıldır?

Kimi uçsuz bucaksız okyanusu alt üst eder,

Kimi, bu okyanusta oradan oraya sürüklenip duran bir donuk iradedir.

Kimi, dünyaya gelir sadece yemek, içmek, boşa vakit geçirmekle ömür tüketir,

Kimi, yediklerinin, içtiklerinin, geçirdiğı günlerin hesabını bir bir gözetir.

Kimi, bütün hassalarını, istidatlarını karanlık cephelerde tüketir de kendi ateşini harlandırır.

Kimi ise bir meşale olur, bir yıldız olur, bir güneş olur kendi çağını ve gelecek zamanları aydınlatıp durur...

Her insanın iki ayağı, iki eli, gözü kulağı var ama

Kimi çobandır, kimi cihan hükümdarı,

Kimi ameledir, kimi dünya çapında işadamı,

Kimi, düz yolda doğru düzgün yürüyemez, kimi kâşiftir,

Kimi uyurgezer-gafildir, kimi sürekli tetikte ve uyanık...

Manevî terakkiye de bakmaz mısınız?

Allah Resulü (s.a.s.) ile Ebu Cehil'in ruhları arasında hesaba sığmaz ne basamaklar vardır!

Demek aynı topraktan beslenen her çekirdek aynı ölçüde, aynı nitelikte boy verip serpilmiyor.

Kimi gül oluveriyor, kimi diken,

Kimi insan bedenine şifa kaynağı tatlı gıdalar oluyor, kimi zakkum,

Hatta aynı çiçekten beslenen iki arıdan biri bal yapıyor, diğeri zehir.

Biri bal arısı, diğeri eşek arısı...

Gök Ekini

Bitkide, hayvanda hâl böyle ise,
Akıl-fikir-duygu sahibi insanda mertebeler, basamaklar,
İyilik, kötülük tonları nasıl sayısız olmaz?
Öyleyse kendi nefsimize dönüp bakmalı da
Kömürden elmasa doğru ilerleyen bir keyfiyet zinciri için-
de,
Kendimize saf elmasa yakın bir yer edinmeliyiz...

EFENDİMSİN, BAHARIM SEN'DE GİZLİDİR

“Nasıl ki kâinat insan için yaratılmış ve kâinattan maksud ve müntehab insandır; öyle de, insandan dahi en büyük maksud ve en kıymetli müntehab ve en parlak âyine-i samed, elbette Ahmed-i Muhammed'dir. (30. Lem'a)

Efendim, söz Seni anlatmaya nasıl başlasın?

Kalem, mübarek sıfatlarını nasıl yazsın?

Söz, Seni anmakla şereflenir şüphesiz; ama her kalem adını anmaya liyakatli mi?

Sen geldin, gelişin bütün gelişlerin anası oldu.

Sen geldin, kalplerin bekleyiş nidası sükûn buldu.

Sen geldin karanlığın en koyu deminde ebedî gündüzü müjdeledin.

Dünyamız Seninle dünya oldu.

Ukbamız Seninle ukba oldu.

Bir tek sözün, uyumuş yürekleri coşkuya uyandırdı.

Bir tek hareketin, donuk iradeleri coşku seline çevirdi.

Güneş nasıl bir anda geceyi gündüze çevirirse,

Mümin kalplere öyle güneş olarak doğdun.

Bir yol açtın ki asırlarımızın önüne,

Yolunda yürüdüğümüz takdirde ödülümüz:

Dünyada afiyet,

Ahrette cennet oldu.

Efendim,

Kâinatın en mükemmel meyvesi insan,

“İnsan”ın en mükemmel meyvesi Sen.

Sen geldin, kâinat varlığının gayesine kavuştun.

Kalpler, yaratılış sırrına uyanır oldu.

İdrakler Senin sesinle soluğunla şereflendi de varlıkların gerisindeki mânâ ufkuna yol buldu.

Bakışın, duyuşun, manevî ışıltın vurmasaydı asırlarımıza, mümin bir anne-babadan dünyaya gelmezdik.

Bu tamamlanmış inanç manzumesini, bu ahlâk düzenini hazır bulmazdık.

Benliğimiz, dünyamız, sonsuzlukla bütünleşen bir mânâ derinliği içinde ukbaya yürümezdi.

Bütün varlık, Senin şerefle ayakta.

Nurun bir anda çekilirse dünyamızdan her şey dağılıp giderdi.

Efendim,

Senin her hareketin, her sözün İlahî terbiye göklerinde olgunlaştı.

Her biri hikmetlidir fiillerinin.

Her biri, mavera buutludur sözlerinin.

Fiillerin müminler için kulluk yordamı, yasasıdır.

Dünyada da ukbada da sürekli sevinç senin yolunla... Senin fiillerine, sözlerine tutunarak yürümek yolların en kestirmesi, en güvenlisi, huzurlusu.

Bütün planların, formüllerin en selametlisi...

Müminlerin ‘can kulağı’ Sen’in mübarek sözlerinden alır gıdasını.

Efendim,

Allah sevgisine aracı Sensin.

Manevî yükselişlerin miracı Sen.

Büyük menzillere ulaşmanın kılavuzu Sen.
Yönsüzdür yönünü Sana dönmeyen
Mucizelerin anası Sendedir.
Milyarlık İslam tesbihinin imamesi Sensin.
Seni tasdik edenler doğrulukta en önde olanlardır.
Seni yüceltenler toplumların en yücesi...

Kötülüklerin, afetlerin, sapkınlıkların istila zamanlarında
Senin fiillerine, sözlerine sarılmak bir "Nuh Gemisi" emniyeti
sağlar bize.

Sana hayran, sana hasret, sana bağlı yaşamak; dünyada ve
ukbada afiyetle yaşamaktır.

Efendim,

Nasıl ki bir padişahın sevgisini kazanmak, onun emrindeki
birinin sevgisini kazanmak, dediklerini yapmakla olur; Padişah-
lar Padişahı'nın sevgisini kazanmak ruhsatı Senin elinde, Senin
şefaatinde...

Bütün bir ömrü hatarsız, kirsiz-passız, dikensiz, bir huzur
evreninde geçirmenin iksiri Sende...

Dünya hayatını ibadet coşkısına çevirmenin kimyası Sen-
de.

Tükenmeyen huzurların, eksilmeyen coşkuların, artıp duran
sevgilerin, sevinçlerin kaynağı Sende.

Seni anmak ibadet,

Sana uymak ibadet,

Sende aramak ibadet,

Efendim,

Kâinatın yüreğine bir tohum atıldı.

Murat Sendin.

Hani toprağa itinayla bir çekirdek ekerler, ona özenle ba-
karlar, sular, her türlü tehlikeden korumak için gece gündüz onu
beklerler, filizlenip büyüme çağı gelince daha bir itinayla üstü-

ne titrerler. Bütün bu çabalar, emekler, itinalar fidanın büyüyüp ağaç olması, sonra da meyve vermesi için. Bunca meşakkat, bunca zaman sabırla beklemekteki ana gaye meyvedir.

Kâinatta bunca deveran, bunca hareket, bunca bereket, bunca neşv ü nema, hep insan için.

İnsan, şuurlu varlık, eşref-i mahlûkat. Bütün varlıklara üstünlüğü şuurlu oluşundan. Rabbinin sanatını, yüceliğini, kudretini fikredebilen ve bu fikrini derinleştirebilen, tasdik edip şükredebilen, duygu ve akıl cevheriyle kulluk bilincini zenginleştiren, ihlâs ve takva buudunda mesafe aldıkça İlahî lütuflarla, ihsanlarla tanışabilen...

İnsanlar arasında da maneviyat ufkunda sayısız mertebe var.

Efendim,

Kâinattan gaye, seçkin insandır;

İnsandan gaye, “seçilmiş” Sen’sin.

Ay, bir gecede burçları dolaşır.

Dünya, güneş, gezegenler ve bütün seyyareler göklerde hadsiz mesafeleri aşar ve böylece bir gerçeğin hükmünü örer dururlar.

Bu, ne kadar açık bir hakikatse, Sen’in mübarek Mirac’ın bundan daha açık bir hakikat.

Sen’in yüce hatrına, Rabb’im bize de mânâ ufkunda miraçlar nasip etsin.

Efendim,

Nice ülkelerde saltanatlar yıkılır, tahtlar devrilir, taçlar sahip değiştirir, biri gider biri gelir; ama mânâ ülkesinin padişahlığı hep Sen’dedir.

Kutlu adın, ruh göklerimizden hiç silinmez.

Sesin, soluğun her daim gönül evlerimizi süsler.

Güneşin doğudan doğup, batıdan batması ne kadar hakikatse Sen’in mucizelerin bundan daha da hakikat!

Efendim,
Gönüllerimizdeki saltanatın ebedîdir.
Rehberliğin, hiçbir rehberliğe benzemez.
Hatarlı dünya yolculuğumuzda bize göz oldun, kulak ol-
dun.

Salımca yol almak için akıl, duygu, el, ayak oldun.

Sen'in gözünle bakmak âleme,
Sen'ce duymak, Sen'ce hissetmek
Bize ebedî kurtuluş, selamet oldu.

Efendim,

İslamiyet ağacının özsuyusun, meyvesisin.
Bunca teveccüh Sana, Rabbimin ihsanıdır.
Sendeki bunca şefaât, Rabbimin ikramıdır.

Doğup yaşadığın ve medfun bulunduğun diyarlar, kutsal
beldeleri oldu mümin yüreklerin.

Bastığın yerler, dokunduğun eşya, dilinden dökülen cümle-
ler, kıblesi oldu gönüllerimizin.

Rehberimizsin ki yolunu yol bilerek “insan” katına çıktık.
Önderimizsin sözlerini emir bilerek “ümme” sıfatına erdik.
İbadette en öndesin, kullukta en önde.

Şükürde, dua-niyazda en öndesin.

En son gelsen de bütün gelenlerin önderliği Sen'de.

Efendim,

Sen'i anarız, imanımız artar, pekişir huzurumuz.
Sen'i anarız, arınıp paklanır kalp ve ruh hamurumuz.
Sen'i anmak Rabbimizi anma şevkine basamaktır.

Sen'i anmak kalbimizin,

Sen'i anmak ruhumuzun gıdası, cilasıdır.

Rabbim Sen'in kalbinle nazar etti âleme, böylece bütün
âlem Sen'in ışığıyla ışıklandı.

Sen'i anmak Rabbimizin rahmetine vesiledir.

Efendim,

Başsızlık, rehbersizlik en büyük mahrumiyet, en büyük keşmekeş,

Kaç put devirdin, kalplerimizde tevhit bayrağı dalgalandırmak için.

Ne çileler çektin önümüzde yürünesi yollar açmak için.

Ne hakaretlere katlandın, kalplerimizdeki geceyi gündüze çevirmek için...

“Sakinin!” dediklerin, bizi nefisten, şeytandan korudu.

Mevlana Hazretleri'nin diliyle:

“Sen'in yalımın olmadıkça aydın gün bile gecedir;

Sana sığınmadıkça arslan bile tavşana tutsaktır.

Bu arı duru tertemiz denizde, bu temizlik denizinde kaptan ol,

Çünkü ey Mustafa, ikinci Nuh'sun sen.”

Efendim,

Kâinattan gaye, seçkin insandır;

İnsandan gaye, “seçilmiş” Sen'sin.

Ve Sen, Rabbimiz için en mücella ayine-i Samed'sin.

O'nun ışığıyla görür O'nun ışığıyla gösterirsin.

Ey Allah'ım bizi Efendimizin hürmetine bağışla,

Mazhar eyle O'nun şefaatine

Donat, ışıldat

Ve ukbada komşu eyle,

O'na ve ashabına...

GÜZELLİK VAR GÜZELLİKTEN İÇERİ

“Gül ve çiçeklerin yüzlerini güzelleştiren zat, nasıl o güzel yüzlere arılardan, bülbüllerden istihsan âşıklar icat etmesin. Ve güzellerin güzel yüzlerinde güzelliği yaratan, elbette o güzelliğe müştakları da yaratır.” (Mesnevî-i Nuriye, Zerre)

Bu dünyada her şeyi birbiriyle alâkalı gördüm.

Her varlık, yardım, merhamet, ilgi, şefkat yönüyle başka varlığa, varlıklara bakar.

Mahlûkat Allah’a,
Âşık maşuka,
Yavru anneye,
Pervane ışığa,
Toprak yağmura...

Ve bir şeyin var olması, alâkalı olduğu başka bir şeyin varlığına işarettir.

Mahlûkat Allah’ı
Âşık maşuku,
Yavru anneyi,
Pervane ışığı,
Toprak yağmuru gösterir.

Yeryüzündeki güzellikler, İlahî güzelliğin birçok perdelerden geçmiş gölgeleridir.

Böyle olduğu halde bile yeryüzündeki nice güzellik, nazar-

larımızı kendisine kilitleyen bizi cazibesıyla hâlden hâle düşüren etkiye sahiptir.

Böyle olduğu halde bile yeryüzündeki nice güzellik, insanoğlunu yordamlı yordamsız nice maceralara, mücadelelere sürükler, durur.

Yeryüzündeki her güzelliğin İlahî güzelliğe bakan bir yönü vardır. Öyleyse insan, yeryüzündeki güzelliklerden neşve aldıkça gerçek güzelliğe doğru iç dünyasında bir pencere açılır.

Hz. Mevlana'nın müthiş benzetmesi kalbimizin "Güzellikler Mimarı"na olan teveccühünü kat kat artırmaz mı?

"Yusuf'un yüzündeki ışık, sokaktan geçerken her evin penceresinden içeri vururdu. Evin içindekiler: "Yusuf buradan geçiyor." derlerdi. Köşede, bucakta oturanlar da duvarda yalımlar, parıltılar görünce Yusuf'un geçtiğini anlardı. O yana penceresi bulunan ev, Yusuf'un geçişinden ışıklanır, yücelik elde ederdi. Kendine gel de Yusuf'tan yana pencere aç; oraya otur da seyre dal. Âşık olmak, o yana pencere açmaktır; çünkü gönül, dostun yüzüyle aydınlanır." (Hz. Mevlâna, Mesnevi)

Allah dostunun ruhu ve kalbi aynadır. Güneşten akisleri alır, marifete açık yüreklere aksettirmeye vesile olur.

İlahî güzelliğin en dolaysız aksettiği kişiler peygamberlerdir. Sonra yakın halkadakiler, sonra diğer Allah dostları...

Kalp, en uçtaki güzelliği temaşa ederek halka halka yükselen güzellik zinciri içinde asıl "Güzellik Mimarı" nı keşfeden bir olgunlaşma heyecanı yaşar.

Allah, yeryüzünde bitkilerde, hayvanlarda, insanlarda, taşta, toprakta, suda sayısız güzellik yaratmıştır. Bu güzellikler gönle temizlik, cana cila vererek nazarları gerçek sahibine yöneltir.

Güzele yönelen nazarlar güzeldir.

Güzelliğin değeri, kendisine yönelen nazarların hayret ve temennalarıyla artar.

Demek, yeryüzünde bunca güzellik vardır ki bu güzelliklere hayran bakışları kendine çeksin de güzellik temaşası gerçek güzelliğe bir seziş, duyuş merhalesi edinsin.

Yüce Yaratıcı, yeryüzündeki her güzelliği ve bu güzelliklere tutkulu, özlemlili nazarları, kalplerde kendi güzelliğine karşı bir mevcelenme başlasın da insanlar dünyadaki yolculuklarına bir anlam katsınlar diye yaratmıştır.

Alımlı güzelliklerin, güzellerin yüzlerinde “gerçek güzellik”ten bir katrecik vardır, idrak sahipleri bu katreciğe tutunup da “gerçek güzellik”e doğru yol alabilirlerse bu yolculuğun her durağında göze, kulağa, buruna değil, kalbe ve ruha hitap eden nice kendinden geçirici İlahî güzellikler yaşayacaklardır.

Güzelliği yaratan da O’dur, bütün güzelliklere müştakları yaratan da O.

Ve müştakların kalbine, olgunlaştırmak maksadı ile kendi güzelliğini katre katre düşürüp böylece bir anda temaşa yakıcılığından koruyan da O.

“VERMEK İSTEMESEYDİ İSTEMEYİ VERMEZDİ”

“Dua bir ibadettir. Abd kendi aczini ve fakrını dua ile ilan eder.” (24. Mektup)

Kalbin gıdası-cilasası, yalvarıp yakarmaktır.

Acz ve fakr sularında Kudreti Sonsuz’a el açıp yakarmak, kendi varlığını ebedi ışıkla ışıklandırmaktır.

Yeraltındaki madenin kime faydası vardır!

Maden gün yüzüne çıkacak, eritilecek, yanıp yakılacak, şekilden şekle girecek, saflaştırılıp parlatılacak ki sarayda görünmeye hak kazansın!

İnsan kalbinde nice değerli madenler gizlidir. Bu madenler, kalbin derinliklerinde kaldıkça dünya ilişkileri, kaygıları, arzuları bunların üstünü kalın bir tabakayla örter, gün yüzüne çıkmasını engeller.

Dua, yakarış, insanın iç dünyasındaki cevherleri hareketlendirir, bereketlendirir.

Kalbin en büyük huzur kaynağı Yüce Yaratıcıyı anmaktır. Ve O’na yakarmaktır.

Kendi acizliğimi, fakirliğimi hem dil, hem kalp ile ilan etmeliyim ki İlahî ışıltılar kalbime aksın.

Yeryüzünde hangi canlı, usulünce ve samimice bir şey istedi de isteğine kavuşmadı?

İçten isteyiş yol ve yordamınca yakarış, insanı muradına erdirir.

Çocuk ağlayıp sızlanmadıkça anne-babanın merhamet pınarı coşmuyor.

Rabbimize içten ve edeple dilek ovasında el açıp yakaralım da kurak topraklarımıza rahmet yağsın, derinlerimizdeki buzlar erisin, iç cevherlerimize sinmiş kirlere, paslar çözülsün!

Kişilik madenimiz par par parlansın.

İnsan, yalvarıp yakardıkça evrende aciz, sefil, bir varlık olduğunu anlıyor:

Âlemlerin Rabbi'ne hamdolsun, gözlerime görmek bağışladı,

Kulaklarıma işitmek, dilime konuşmak, beynime düşünmek, kalbime hissetmek bağışladı.

O'nun sonsuz kudreti olmasaydı bizi insan kılan hiçbir hassamız olur muydu?

O'nu tanıdıkça acizliğimizi daha iyi anlıyoruz.

Ve bizde dua bilinci daha bir coşmaya başlıyor.

Ne kadar güçlü olursak olalım, gücümüzün üstünde bir güç mutlaka vardır.

Ne kadar zengin olursak olalım, servetimizin faydası ancak mezara kadardır.

Ne kadar sağlıklı olursak olalım, ufacık bir mikrop zinde vücudumuzu alt edebilir...

Öyleyse acizyetimizin farkına vararak duanın esenleyici, huzur verici iklimine koşmalı.

Ellerimiz gecenin bereketli ovasında “dua dua karıncalanmalı” ki gökyüzünde önümüze bir sonsuzluk sofrası açılsın.

Dua ki Hazreti Yusuf'u zindandan,

Hazreti Yunus'u balığın karnından,

Hazreti Musa'yı azgın dalgalardan,
Hazreti Nuh'u korkunç selden,
Hazreti İbrahim'i alevlerden,
Efendimiz'i bin bir tehlikeden korudu, kurtardı.

De ki: "Eğer duanız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var!" (Furkan sûresi, 25/77)

Bu bir müjdedir, bizi Rabbimiz katında değerli kılan duadır demek ki.

Demek ki dua Allah'ı anmanın en içten yordamıdır.

"Bana dua edin, size cevap vereyim." (Mü'min sûresi, 40/60) sırrının billurlaşması kulun dua samimiyetine ve ısrarına bağlıdır.

Kul, bir ibadet neşvesiyle dua ikliminde esrarlı ve ısrarlı yolculuğunda sebat edecek ki İlahî rahmet kapıları maddî-manevî buuduyla kendisine açılınsın.

Olgun kul, duanın hemen karşılık bulmamasına üzülmez, bilir ki Hak (c.c.) katında içten yapılan her duanın mutlaka bir mükâfatı vardır. Kimi hemen cevap bulur, kimi ertelenir, kiminin de ibadet sevabı öbür tarafta verilmek üzere kaydedilir.

Her şeyi en iyi bilene dayanmalı, her şeyi O'ndan beklemeli, her şeyi O'nun rızası ile yoluna koymalı.

***

Efendimiz Buyurur: "Kime dua kapısı açılmış ise ona rahmet kapıları açılmış demektir. Allah'a talep edilen (dünyevî şeylerden) Allah'ın en çok sevdiği afiyettir. Dua, inen ve henüz inmeyen her çeşit (musibet) için faydalıdır. Kazayı sadece dua geri çevirir. Öyle ise sizlere dua etmek gerekir."

Kutlu sözden anlayalım ki dua gelebilecek musibetlerin de önüne geçer.

Dünyadaki çeşitli mahrumiyetler bizi duaya sevk eder. U-

mulur ki en içten en derin dualarımız, ahirete dair dilekler için olsun.

Ama kul dünyada da düşebilir:

Kuraklık çekebilir, darda kalabilir, zulümle karşılaşabilir, hastalanabilir. Mahrumiyetler bizim için dua vaktidir. Demek ki herhangi bir sıkıntı baş gösterince dua vakti gelmiştir. Allah bizi dua ibadetinden hissedar kılmak için zaman zaman yoklukla, sıkıntıyla imtihan ediyor. Kul hemen uyanacak: İşte geldi dua vakti, el açıp yalvarmalı, sicim sicim yaş dökmeli, ihtiyaç ve istek ovamıza Rabbimin ihsan ve kerem yağmurlarını iştihakla çağırmalı.

Dua bir ibadettir ve kulluk yordamıdır; çünkü Rabbimize yönelen her yanık bağır, acziyetini ilan eder.

Bir yanda Kudret-i Sonsuz, bir yanda aciz, muhtaç, sefil bir kul. En büyük ibadet ve tefekkür meyvesi böyle yalın ve içten bir ortamda olgunlaşır.

Ben kulum, Sen Rab'sin,
Ben acizim, Sen güçlüsün,
Ben fakirim, Sen zenginsin,

Bu yalın hakikat kulu kendisiyle yüzleşmeye, kendi başına hiçbir şey olmadığını kavramaya, gerçek varlık sahibine dayanmaya sevk eder.

İbadet neşvesiyle ve içten olursa hangi dua geri çevrilir?

Hayvanlar, bitkiler hatta cansız varlıklar bile kendi hâllerince İlahî dergâhtan dilekte bulunup dururlar.

Kurumuş kalmış toprak,
Sarıp solmuş bitkiler,
Açlıktan kıvranan hayvanlar,

Bu görünüşleriyle Rahmet kapısından bir şeyi istemiyorlar mı?

Hani, azizlerden birisi sık sık bir arkadaşını ziyarete giderdi ve her defasında orada bir gece misafir kalırdı. Ev sahibi, dostuna hep av eti ikram ederdi. Yine böyle bir ziyaret sırasında sofraya kurulur; ama bu sefer av eti yoktur. Misafir durumu merak eder ve sorar.

Ev sahibi, anlatmaya başlar: “Birkaç gün öncesine kadar benim tutkum avlanmaktı. Her zaman olduğu gibi tuzağımı ırmağın kenarına kurmuş, gizlenmişim. Bir zaman sonra üç yavrusuyla birlikte bir geyik görüldü. Gariplerin tek derdi su içmektir. Geyikler, tuzağı fark etmiş olacaklar korkudan su içmeden döndüler. Ertesi gün yine geldiler, ırmağın kenarına inecek başka bir yol olmadığından yine aynı yerden kıyıya indiler. Ve tuzak yerinde durduğu için yine su içmeden döndüler.

Üçüncü gün susuzluk işkencesi onları yine ırmak kenarına çekti. Tuzak yerinde duruyordu. Geyikler yine cesaret edemediler, vücutlarına can katacak sudan içemediler. Zavallılar suyun yakınlarında dolaşmaya başladılar. Dizlerinde derman, gözlerinde fer kalmamıştı. O sırada şaşkıncu bir şey oldu. Anne geyik, başını gökyüzüne doğru kaldırdı, gözlerinden belirgin şekilde yaşlar dökülerek hâl diliyle duaya başladı. Bir süre sonra, bulutlar hareketlendi, gök gürleyip şimşekler çakmaya başladı. Ve bardaktan boşanırcasına bir yağmur...

Canlı-cansız, şuurlu-şuursuz bütün mahlûkatın sahibi Allah (c.c.), geyiklerin bu yürek burkan hallerine merhametiyle cevap vermişti.

O günden sonra avcılığı bıraktım. Kendi kendime: “Samimi olduğu takdirde bir hayvanın bile yakarışını karşılıksız bırakmayan Allah, elbet benim de hem rızkımı verir, hem de dergâh-ı izzetinde kabule layık fiillerim olsun diye yapacağım içten dualarıma cevap verir.

Gök Ekini

Geyiklerin hâli bana ders oldu. Benim için dua hazinesine bir pencere açtı. Bundan böyle görevim, ibadet coşkusuyla o hazineden gayretim ve samimiyetim ölçüsünde nasiplenmek!”

HER ŞEY YERLİ YERİNDE

“Gayr-i meşru bir muhabbetin neticesi, merhametsiz azap çekmektir.” (32. Söz)

“Adalet, bir şeyi yerli yerine koymaktır.” der Mevlana Hazretleri; “Adaletsizlik ise dikene su vermektir.”

İnsan, içindeki, dikenden daha zararlı duyguların yeşerip gelişmesine fırsat veriyorsa azap çekmeyi göze alıyor demektir.

Dikene su verip onu azgınlaştırmamalı ki güle zulüm olmasın.

İçimizde, dikenden daha zararlı öyle kötü duygular var ki bunlar bir şekle bürünse bunların, kimi yılan olur, kimi çıyan, kimi de kim bilir ne tiksindirici başka bir mahlûk!

Kim, bir canavarı önce semirtip sonra da canına musallat eder?

Gayrimeşruluk, en büyük zulüm, adaletsizlik ve sınır bilmezliktir.

Var oluşumuz, meşru dairede hayat sürmekle asıl anlamını kazanır.

Meşru dairede hayat sürmenin mükâfatı varsa, sınırları aşmanın da cezası olmalıdır.

İslam, insana dünyada onurlu, huzurlu ve mutlu bir hayat yaşamak için gerekli bütün şartları sağlamaktadır. Bir başka deyişle, meşru dairede hayat sürmek, kişinin insanî dairedeki bütün ihtiyaçlarını karşılamak için yeterlidir.

Dünyayla ilgili sevgilerin bin bir çeşidi vardır: İnsan sevgisi, hayvan sevgisi, mal-mülk sevgisi, para sevgisi, makam sevgisi...

Dünyaya ilişkin sevgiler kalbin asıl görevini unutturmamalı, gölgelememeli.

Kalp, sonsuzluk âlemine dönük bakışını kuvvetlendirmek ve öte âleme olan özlemini gürbüzleştirmek üzere programlanmıştır. Kalbin asıl meyli “öteler”e dönük olduğu için İlahî varlığın bir aynası görevindeki bu naif varlığı dünyanın ucuz, geçici hevesleriyle yolundan etmemeli.

Dünyaya ilişkin birtakım sevgiler kalbin bakışını kendi üzerine çekebilir; ama bu meyil, uzun ve büyük bir yolculuğa çıkmış bir kimsenin yolculuk boyunca ihtiyaç duyduğu zaruri şeylerin dışına taşmamalı.

Hayat yolculuğunda beden ve ruhla ilgili birtakım ihtiyaçlarımızı bize bağışlanan çeşit çeşit hazlar ve sevgiler sayesinde karşılamaktayız.

Açlık-susuzluk duygusu ve iştah zevki olmasaydı yemek-içmek hepimize yük olurdu.

Karşı cinse duyulan sevgi olmasaydı aile kurup çoğalmak mümkün olmazdı.

Sahiplenme duygusu olmasaydı hiçbir şeyin tadı, tuzu, değeri olmazdı.

Allah, insana görünen, görünmeyen birçok şeye karşı sevgi, istek duygusu bağışlamış ki herkes yeteneği, mahareti ölçüsünde bu şeyleri elde edip hayatını sürdürebilsin. Ancak, bir ölçü dâhilinde!

Bu ölçü aşıldı mı insan gayr-i meşruluğun batağına sapsalır...

İnsanı sev; ama Allah'ı tanımayan, hak-hukuk gözetmeyeninden uzak dur!

Her Şey Yerli Yerinde

Bir kadına sevgi duy; ama bu muhabbetin meşru olsun!

Para kazan, mal-mülk edin, bir makam sahibi ol; ama bunları helal dairede edin.

Para-Őöhret, yolunca kullanılırsa insana asıl yolculuğunda kanat olur ama dünya saltanatı uğruna heder edilirse sonunda varılacak yer, karanlık bir çukurdur.

İnsan dünyada huzurlu bir aile ortamında kendini dünyanın kirinden pasından korur; ama gayr-i meşru ilişkilere saptı mı daha dünyadayken rezil ve rüsva olur da merhametsizce azap çekmeye müstehak olur.

EN BÜYÜK BEREKET PINARI: ŞÜKÜR

“Nasıl ki şükür nimeti ziyadeleştiriyor; öyle de şekva musibeti ziyadeleştirir.” (25. Lem’a)

Şükürsüzlük büyük bir hastalıktır.

Nimetin bereketini yer bitirir.

Toprağı susuz, ağacı meyvesiz bırakır.

Bütün mahlûkat ya “hâl” yahut “kal” diliyle Yüce Yaratıcıya şükreder.

Toprak der ki: Beni, başta eşref-i mahlûkat olan insana ve bütün varlıklara faydalı işler yapmaya memur ettin. Sana şükürler olsun.

Ve toprağın ‘yeşertme’ keyfiyeti kıyamete dek sürer, gider.

Ağaç der ki; bana ne muhteşem bir hayat meltemi üfledin ki, her yıl dallarımda lezzetli meyveler fişkırlıyor. Bu benim şursuz, maharetsiz halimin eseri olamaz, hâşâ!

Bu ne müthiş ihsandır ki beni insanların canına can olarak kattın. Sana sonsuz şükürler olsun...

İrmak şükreder, dağlar şükreder, gökyüzü şükreder, bulutlar-rüzgâr, canlı-cansız bütün mahlûkat şükreder ve bu şükür coşkusu içinde hayat bereketlenerek, çoğalarak sürer gider.

İnsanın şükürü şükürlerin en anlamlısı, en meyvelisidir.

Bir iyiliğe karşılık teşekkür etmek, iyilik sahibine daha fazla iyilik coşkusu verir.

Otobüstesiniz, sizden yaşlı birine yer verdiniz. Yer verdi-

ğiniz kişi bir teşekkürü çok gördüyse, aklınıza gelen şudur: Bir daha böyle birine yer veririm...

İyiliği tabii bir hak olarak görmemeli, iyilik sahibine minnet duymalı, ona teşekkür etmeli ki iyilik çoğalsın, yayılsın, tekrarlansın.

Her gün ev işleri yapan anneye,

Her gün ihtiyaçlarımızı karşılayan babaya,

Bize yeni şeyler öğreten öğretmene,

Her fırsatta güzel öğütler veren büyüklerimize, içten teşekkür etmek hem bizi yüceltir, hem iyilik yapanların coşkusunu artırır.

Değişmez gerçektir ki evladın nankörlüğü anne-babanın sevgisini tamamen ortadan kaldırmaz; ama samimi kalplerde büyük burukluklar, derin yaralar açar.

Anne-baba, anne-babalığını hep yapar da evlat da evlatlığını yapmalı...

Şüphesiz bizim şükürümüz, ibadetlerimiz bize bağışlanan nimetlerin hakkını karşılamaz; ama ömrümüzün her anında şükredenlerden olmalıyız ki bize bağışlanan nimetler bu dünyada ve ötede devam etsin.

Soluduğumuz hava, nefes alıp vermemize, yaşamamıza uygun hale nasıl getirildi? O bileşimler, hangi hassas laboratuarda bir araya getirildi de yaşamamıza elverişli bir kıvama geldi. Bizim hiçbir etkimiz ve katkımız olmadığı halde dünyamız nasıl böyle mükemmel bir hayat merkezi haline getirildi.

Her şey tesadüf denemeyecek ölçüde planlı ve düzenliken biz her şeye ilgisiz mi kalacağız? Hayat kaynağımız olan suya, havaya ve daha binlerce nimete kayıtsız mı kalacağız?

En büyük teşekkür Rabbimize!

Ona şükredeceğiz, ne kadar şükretsek de bu şükürlerin bize sağlanan nimetler karşısında çok cılız kaldığımızı düşünerek hep şükredeceğiz.

Şükretmek, düşünmenin anahtarıdır.

Biz şükrettikçe kalbimizin ve ruhumuzun öte atılımları güç ve derinlik kazanacaktır.

Ölümcül hastalar, biraz daha yaşayabilmek için ne servetler harcamaya hazırlar, biz bize sağlanan bu görme, işitme, hissetme, düşünme ve yaşama nimetlerinden dolayı gece gündüz şükretmeyelim mi?

Bakın, sayısız gezegen içinde dünyamıza hayat imkânı bağışlanmış. Bunun bir anlamı olmalı.

Bunun bir imtihan boyutu olduğu fikredilmeli.

Ve Rabbin bütün nimetlerine karşı içten ve coşkulu şükredilmeli.

Yoksa her şey elimizden kayıp gitmez mi ve biz çamura saplanmış merkep gibi ortalıkta kalakalmaz mıyız?

Bu depremler, bu sel,

Bu hastalıklar, bu kuraklık,

Bu bereketsizlik, bu fırtınalar,

Hep şükürsüzlüğün, nankörlüğün eseri!

Kanaat ve şükür en büyük hazinedir; bu dünyada ve ötelelerde büyük büyük ihسانlar getirir.

“Biz bulunca şükrederiz, bulamayınca sabrederiz.” cevabına Allah dostunun karşılığı: “Bunu Horasan’ın köpekleri de yapıyor.” olur.

Onun gönlünün akışı: “Biz bulunca dağıtırız, bulamayınca şükrederiz.” yönündedir; çünkü bu dünyadaki mahrumiyet öte taraftaki gerçek varlığa yatırımdır. Ama herkesten bu inceliği ve derinliği beklememeli.

Kulun en büyük bereket pınarı şükürdür.

Kalp, şükürkâr olmalı ki insanın hem dünya hem ukba yolculuğunda ufku aydınlık, nasibi bol olsun.

Şükreden insan acziyetinin farkındadır, aynı zamanda vefa-

Gök Ekini

lıdır, mütevekkildir. Hep bir şükürsüzlük içinde şikâyet eden ise, maddî ve manevî bir mahrumiyet ve nasipsizlik içindedir.

Maddî nasipsizlik bu dünyada bizi sefil bırakır; ama Rab-bim bizi, manevî nasipsizlikten irak eylesin!

İMAN: EBEDÎ CEVHER

“Gözün nuru nur-u imanla ışıklanırsa ve kavileşirse, bütün kâinat gül ve reyhanlar ile müzeyyen bir cennet şeklinde görünür. Eğer o göz küfr-ü zulmet ile kör olursa; dünya, genişliğiyle beraber bir hapishane şekline girer.” (İşârâtü’l-İcaz, 31)

Rabbimiz buyuruyor ki: “Biz insanı en mükemmel sûrette yarattık, sonra da onu en aşağı derekeye düşürdük. Ancak, iman edip güzel ve makbul işler yapanlar müstesnadır.” (Tin Suresi: 95/4-6)

İnsan, iman nuruyla en yücelere çıkar veya küfür karanlığıyla aşağıların da aşağısına düşer.

İman eden, Rabbine dayanır, O’na intisap eder.

Demek, iman edince insanda İlahî sanatlar ve nakışlar, güneş gibi parlamaya başlar.

Latif duygular,

Sevgi, merhamet, diğergamlık ve bütün İlahî ilhamlar kalbe akmaya başlar...

Küfür ise bütün güzel şeylere set çekmektir,

Kalbi mühürleyip aşılmaz duvarlarla karanlığa hapsedektir.

Bir sanat eserine bakmaz mısınız?

Hammaddesi ile sanat değeri arasında ne büyük fark vardır?

Bir avuç boya, bir parçacık maden,

Mahir bir sanatkâr elinde ne paha biçilmez değer kazanır!

Maddeye değer veren, sanatçı duyusu-sezişidir.

Her insan etten kemikten yaratılmıştır.

Ama imanla nurlanmış bir kalp, ilahî ışıkla ışıklanır,

İlahî nakışla nakışlanır,

Bütün yapıp ettikleri bu ışıkla değerlenir.

Bu şuurla hayata yürüyünce kalbindeki tohumlar tefekkür, irfan ve marifet meyveleri vermeye, bütün güzel duyguları bil-lurlaşmaya başlar.

İman nuru, önemsiz bir insanı bütün varlıklara üstün hâle getirir.

Rablerinin muhatabı kılar ve cennete layık bir kul katına çıkarır.

Yönünü iman ışığına çevirmeyen kalp, bütün İlahî nakışlara, lütuflara, ihsanlara kör-sağır kesilmiştir.

Münderecatında, İlahî ışıkla parlayıp değerlendirilecek bütün cevherler karanlığa gömülmüş, atıl kalmış olur.

Paha biçilmez bir elmasa dönüşecekken iç kaynakları, karmış bir cam parçası oluverir.

“Allah, iman edenlerin yardımcısıdır, onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır.” (Bakara sûresi, 2/257)

Dünyadaki yalancı ışıklar insanı geçici güzelliklere bağlar.

Görünüşü çekici, sonu çirkin güzelliklere...

Hâlbuki iman ışığı hem dünya hayatına mana katar hem âhi-ret hayatını gözetir.

Güneş, dünyayı karanlığın hükmü altına almış geceyi, bir anda gündüze çevirir.

İman nuru da ruhlarda ve kalplerdeki karanlıkları ebedî ay-dınlığa çevirir.

“Allah göklerin ve yerin nurudur.” (Nûr sûresi, 24/35)

Demek, göklerdeki ve yerdeki bütün güzellikler, ışıltılar, faydalar, nimetler bu nur sayesinde belirmede, hayat bulup devam etmede.

Rabbimizin nuru kesintisiz olduğu için üzerimize yağıp duran nimetler de kesintisizdir.

Her şey bu nur sayesinde ayaktadır ve her şey bu nura muhtaçtır.

Ve mümin bu nurla güçlüdür, güvendedir, tevekkül sahibidir.

Her şeyi Allah'tan bilir mümin. Sefayı da cefayı da nimeti de mahrumiyeti de.

Güzellikler şükrünü artırır müminin,

Mahrumiyetler, sıkıntılar sabrını pekiştirir; onu tefekküre, ruh terbiyesine sevk eder.

İman nuru insanda azar azar belirir.

Çekirdek halindeki iman tohumu önce bir kalpte serpilir, kalbi süsler, donatır.

Sonra kalpten kalbe yayılır ve dünyaya sığmaz olur.

Yönünü sırf dünyaya çeviren insan ne kadar ilerlerse ilerlesin, maddî yönden ne kadar zenginleşirse zenginleşsin; sonunda bir huzursuzluk batağına saplanıp kalır; çünkü dünya boyutuyla insan, nihayetinde güçten düşüp bütün güzelliğini canlılığını yitiriyor; yaşlılık ölüm derken toprağa karışıp yok oluyor. Yok olup gitse hadi neyse, ebedî bir cehenneme uyanıyor...

Hayatın mezardan sonrası ancak inanmakla anlam kazanıyor.

İnanç olmadan dünyadaki bütün imarlar, yenilikler, birikimler nefis hesabına yapıldığından bu yükselişin, desteğini ruhtan alan bir tatmin boyutu yoktur. Yoktur ki bu insanlığı git gide azgınlığa, yok oluşa götürüyor... Hayvanların insanlara çok büyük faydaları olmuştur; ama bu fayda, hayvanı hayvanlıktan kurtaramamıştır.

İnsan gerçek varlığın dairesine tefekkür, dua ve kulluk yordamıyla girer. Bir et parçası olan kalp, "Sani-i Hakîm" in nazar-gâhı olmaya başlayınca maddenin değersizliği, yerini mânânın paha biçilmezliğine, sonsuzluğuna bırakır. Kalbin donanıp ışıl-

daması, vücudun bütün azalarına marifet, görgü, edep, sevgi edası kazandırır. Böylece kalp, gerçek varlığın evi olmaya liyakat kazanır.

Gerçek varlık, bütün gölge varlıklardan kurtularak kendi yatağını bulmuş ırmak gibi asıl yurduna doğru akmaya başlar.

Kâinatın muazzam yapısı içinde bir nokta bile olmayan dünyamızda sığınacak, dayanacak bir “Kudreti Sonsuz” olmazsa, ne kadar korumasız ve aciziz!

Kalp, bütün acziyetiyle o yüce kudretin karşısında eğilerek kendisini İlahî ilhamlara açsa maddî kifayetsizliğini fark etse, manevî bir derinlik ve genişlik kazanır.

***

İmanla küfrün farkı, toprağa saçılan tohumla, âtıl kalan tohum arasındaki farktır.

Allah’ın bilgi ve marifet ışığı toprağa vurunca bağrındaki tohumları sayısız nimete, güzelliğe dönüştürür toprak.

Bu ışıktan mahrum tohum ise çürür, yok olur gider.

İman cevheri sayesinde nice peygamberler, Hak dostları, dünyaya meydan okuyan zalim hükümdarların, firavun ve nemrutların karşısına dikildiler de nice yıkılmaz kaleler, sarsılmaz tahtlar yerin dibine geçti.

İman kuvvetiyle ve Allah (c.c.) namına hareket eden bir insanın kuvvetini şuradan anlayın ki bir asker mensup olduğu devlet adına hareket ettiğinde devletin gücünü arkasına alır,

Bu güçle dünyaya meydan okuyabilir.

Bu gücün ihtişamına ve vakarına göre hareket eder.

Bir mümin Allah namına hareket edince bütün varlıkların üstünde bir mevki ve kuvvet kazanır.

İlahî kaynaklı bir izzet ve letafet sahibi olur.

Bütün peygamber ve Allah dostlarının manevî güçleri bunu göstermiyor mu?

GENÇLİK ÇAĞI, HASAT ÇAĞI

“Gençlikte kazandığın ibadetler, o fani gençliğin baki meyveleridir.” (32. Söz)

Meyvenin tazesini,
Coşkunun meşru olanı,
Gücün, kuvvetin adaletlisi,
Sevginin, nefretin yerli yerinde olanı makbuldür.

Gençlik, heyecanın, gücün-kuvvetin, coşkunun, arzu ve isteklerin, şehvetin zirvede olduğu dönemse, bu dönemde yapılan iyiliklerin, işlenen kötülüklerin, hataların, sevapların da mükâfatı büyük olacaktır.

Her mıknaatıs, gücü ölçüsünde maden çeker; mıknaatısı çürük madenlere tutarsan etrafına çürükler birikir, ışıldayan madenlere tutarsan, etrafına bunlar birikir.

Güç, kuvvet, coşkunun büyüğü, büyük sevaplar da biriktirebilir, büyük günahlar da...

Gençliğin gümrak ırmağı, bir sel olup yıkıp dağıtabilir de bir hayat kaynağı olup yeşertebilir de...

Her şey niyete ve gayrete göre...

Yaşını, başını almış iki adam dönüp arkalarına baktıklarında, birinin gençlik harmanından tozlar, dumanlar yükseliyor; diğerkinininkinden ise ışıltılı bir Nil bereketi fışkırıyor, her ikisinin uğrayacağı akıbet bir olur mu?

Gençliğin renkli, bereketli ovasını çoktan geçip gitmiş biri-

nin eline, diline, beline sahip çıkmasıyla elde ettiği manevî birikimler hiçbir dünya metayıyla ölçülemez.

Yaş ilerlemiş, bütün arzu istek damarları kurumuş, güç-kuvvet cevheri sönüp gitmiş... Böyle birinin hâli, sağduyulu iradesinin ateşten gömleğini üstünden hiç atmayan gencinkiyle bir midir?

Gözleri görmeyen, kulağı işitmeyen, dili dönmeyen insanın kötüye bakmamakla, kötüyü söylememekle kötü sözü işitmekle övünmesi iş midir?

Davranışların, faaliyetlerin en büyük semeresi gençlik çağında alınır.

Güzel şeyler ekilince de gençlik çağı bire bin verir. Demek bu çağda elde edilenin mükâfatı da büyük olur, cezası da...

Efendimizin çevresinde kümelenen nice genç yıldız, ömürlerini ukba meyveleri uğruna harcadılar da bitmez tükenmez hazineler elde ettiler ve her biri sonraki çağlarda müminlerin yüreklerine ışık oldular, rehber oldular.

Gençliklerini dünyanın kirli sokaklarında heder edenlere bakmaz mısınız?

Hangisinden insanlık için bir eser, ukba için dikili bir ağaç kaldı?

Oysa gençliği, güzelliği, coşkuyu meşru bir alana yönlendirmek insanın hem dünyasını hem ahiretini imar eder.

Kişi hem dünyada rahat eder, huzur bulur hem de ahirette yoksa vicdan azabı daha dünyadayken insanın içini kemirmeye başlar.

Hani bir genç, gece bir genç kız evine almak zorunda kalmıştı. Peşinde eşkıyalar olan bu genç kız, böylece sığınacak emin bir yer bulmuştu.

Genç, iki göz evinin bir odasına kız almış, diğerinde de kendisi kalıyordu. Gece boyunca şeytan ve nefis seferber olmuş,

bu mümin gencin kalbine yanlış bir meyil, bir zakkum tohumu yerleştirmek için mesai yapıp durmuştu.

Genç kendisine musallat olan bu meyil karşısında parmağını yanan mumun alevine yaklaştırıyor ve alev, parmağını yaktıkça içinden: “Ey nefsim, cehennem ateşi bundan kim bilir kaç bin kat şiddetlidir. Bu cılız aleve dayanamıyorsun, o hadsiz ateşlere nasıl dayanacaksın!” diyordu.

Derken aradan biraz zaman geçiyor, nefis yeniden gence musallat oluyor, bu sefer bir başka parmak mumun alevinde. Yine can-hıraş acılar, yine sessiz çılgınlıklar ve yine biraz zaman kazanma...

O gece sabaha kadar, gencin bütün parmakları mumun aleviyle buluşuyor kim bilir bu acı kusturan buluşma, öte tarafta ne müzeyyen bahçeler yeşertiyor!

Gece bitiyor. Güneş, korkunun perdesini dünyanın üstünden sıyrıyor. Genç de kıza, bir akrabasına ulaşması için yardımcı oluyor.

Böylece bir imtihan da hiçbir dünya ölçüsüyle hesaplanamayan ödüllere sona eriyor.

Anlık hevesler, hırslar ne büyük servetleri yerle bir eder; ama insan bunun farkına varınca iş işten geçmiş olur.

Biz iyi yolda harcasak da harcamasak da geçip gidecek gençlik yıllarını ötede rengârenk “ebed çiçekleri” olarak karşımıza çıkacak şekilde değerlendiresek geleceğe daha duyarlı, derin ve huzurlu bir yolculuk gerçekleştireceğimiz muhakkaktır.

SABRIN SONU SELAMET

“Ey sabırsız nefsim! Sen üç sabırla mükellefsin: Birisi taat üstünde sabırdır. Birisi, mâsiyetten sabırdır. Diğeri, musibete karşı sabırdır.” (20. Söz)

“Sabır acıdır; ama meyvesi tatlıdır.”

Yeryüzündeki bütün yapılar, eserler sabır sayesinde ayakta-
tadır.

Manevî âleme yürüyen bütün servetler sabır sayesinde bir-
rikmededir.

Sabrın sonu selamet,

Sabır hayra alamet.

Ey sabırsız nefsim!

İbadete karşı sabır, seni cennet meyveleriyle ödüllendirir.

İbadet, tohumdur, çekirdektir.

Ömür toprağına bol bol serpersen bu, tohumları dünyada
başlayan bir boy verip serpilmenin, ebedî hayata uzanan mey-
veleri olur.

Emek ve istek olmazsa hiçbir tohum tohumluğunu yapmaz.

Toprağı sür, tohumu saç, suyunu bakımını ihmal etme sonra
da bereketli ürünü gör!

Ey nefsim, sen kolay yolu seçersin. Yorulmadan elde ede-
yim, dersin.

Yiyip içip eğlenmeyi seçersin,

Sonra geriye dönüp onca çorak toprakları görünce ah vah
edersin.

Oysa her şey vaktinde derlenir, toparlanır.

Vakti geçince ne tohum toprağa kalbini açar, ne de toprak tohuma fayda sağlar.

Ey nefsim!

İbadet manevî zevke, coşkuya dönüşürse ortada ne zahmet kalır, ne usanç. Kendinden geçerek öyle bağlanırsın ki o sofraya, hiçbir dünya azığı bu kadar tatlı gelmez sana.

İbadette sabır'dan şunu anla ki: İbadetin insana ağır gelen tarafları vardır. Sabahleyin uykunun en tatlı deminde kalkarsın, buz gibi suyla abdest alırsın; bu, bedenine bir meşakkat gibi gelir, belki de uflayıp puflarsın.

Günlerce oruç tutar, iki büklüm olursun.

Çalışıp didinerek topladığın paradan, servetten bir kısmını fukaraya verirsin.

Ömründe bir kere hem bedenini, hem servetini hac için seferber edersin.

Daha nice sünnet, nafile ibadetler için vakit ve güç harcarsın.

Bunların hepsi görünüşte sana sıkıntı verir. İşte bu sıkıntılara katlanmak senin için önemli bir sabır sınavıdır.

Sıkıntılara sabrede sabrede insan sonunda manevî coşkuyla, lezzetle mükâfatlanır. Böylece sabır zahmeti gider, ibadet zevki gelir.

Ey nefsim!

Deme daha gencim, önümde uzun yıllar var. Hayatımı istediğim gibi yaşayayım, şöyle eğlenip şöyle coşayım da eksik-gedik ibadetimi bir gün tamamlayayım.

Kimin elinde uzun ömür garantisi vardır ki gençlik yıllarını dünya için parselleyip sonsuzluk ağacını meyvelendirmek işini yaşlılık günlerine erteleyip dursun!

Coşkunun, heyecanının, kuvvetinin dorukta olduğu gençlik yıllarını ibadetle geçir ki ötede hasadın kat kat fazla olsun.

İbadetin zahmetine sabretmen, sonunda sana ebedî bir hayatın tükenmeyen nimetlerini kazandıracak.

Ey nefsim!

Mâsiyete düşmemek, yani isyan etmemek için de sabır ipine sımsıkı sarıl.

İsyan, en büyük nankörlüktür.

Dünyada, başkalarında olup da sende olmayan şeyleri düşünüp de hayatı kendine zindan etme!

Bir de sende olup da başkalarında olmayan şeylere bak!

Senden daha kötü durumda olanlara bakıp hâline şükret; sende olmayan şeyler için de sabret.

Zaman zaman el açıp yalvar:

Allah'ım bu eller, ayaklar; bu gözler, kulaklar; bu duygular, düşünceler... bütün nimetler için Sana şükürler olsun. Bize nimet verişinin de vermeyişinin de mutlaka hikmetleri vardır. Hayırsa ver, değilse verme! Asıl vereceğini öte tarafta ver. Lütfunu, ihsanını esirgeme üzerimizden. Yaşadığımız mahrumiyetlerden dolayı sabır ver. Mal da Sen'in, mülk de Sen'in; varlık da Sen'in, yokluk da Sen'in. Dilersen verirsin, dilemezsen vermezsin. Bizi, "Ne varlığa sevindir, ne yokluğa yerindir, aşkın ile avundur." Yokluk, mahrumiyet karşısında sabrımızı artır, "isyan"ın gölgesini bile bizden uzak tut. Biz sabretmeye azmedelim; ama Sen'in yardımın olmazsa bizde ne sabır kalır, ne sebat!

Ey nefsim!

Masiyette küfür tohumu vardır. Kul, isyan ede ede karartır ömrünün kandilini.

Kendine ebedîyen gece yapar apaydınlık gündüzünü.

Sen kendine acı ki isyan ve itaatsizliğe düşmemek için sabra sınımsıkı sarıl.

Bu sabır senin için bir fazilet değil; hayat memmat meselesi bir görevdir.

Ey nefsim!

Dünyanın türlü türlü hâli vardır.

Ömrün her anı günlük güneşlik geçmez ne yazık ki.

Kimileyin yokluk çalar kapımızı, kimileyin ölüm.

Kimileyin ayrılık bizi can evimizden vurur.

Kimileyin boy boy acılar azgın bir sel gibi üstümüze yürür.

Musibet sağanak sağanak yağar da üzerimize, tahammül damarlarımız bir bir kurur.

İşte senin böyle musibet zamanlarında yapıp edeceğin, sabrın sağlam kalesine sığınmaktır.

“ÖTESİZLİK” CEHENNEMDİR

“Her kim hayat-ı fâniyeyi esas maksat yapsa, zâhiren bir cennet içinde olsa da, mânen cehennemdedir. Ve her kim hayat-ı bâkiyeye ciddî müteveccih ise, saadet-i dâreyne mazhardır. Dünyası ne kadar fenâ ve sıkıntılı olsa da dünyasını cennetin intizar salonu hükmünde gördüğü için hoş görür, tahammül eder, sabır içinde şükreder.” (8. Söz)

Dünya, etrafı güllük gülistanlık olduğu halde, kalbi ve ruhu huzursuz olduğu için tedirgin ve halinden şikâyetçi insanlarla doludur; etrafı cehennem alevleriyle kuşatıldığı halde, kalbi ve ruhu huzur dolu olduğu için mutlu ve haline şükreden insanlarla doludur.

Dünya, sunduğu güzelliklerle bize sonsuza dek bir mutluluğu garanti edemiyor. Sadece nefsimizi günden güne iştahlandıran yalancı zevkleri önümüze sürerek ötelere yolculuğumuzu sekteye uğrattıyor.

Anne babayı, çektikleri onca sıkıntıya rağmen aile denen kırılğan yapının biricik koruyucusu kılan; yokluğun dikenleriyle kuşatılmış bir hayatta ebeveyne yuvanın üstüne kol kanat gerdirilen cazibenin sırrı nedir?

İki yürek nasıl bir şefkat, merhamet ve sevgi kaynağından alıyor ki gıdasını, mahrumiyetin iğneli fıçısı onları yıldıracağına, “yuva”nın üstüne daha bir arzuyla kanat germelerini sağlıyor?

Demek ki iki yüreğe, onca meşakkati katlanılır kılan bir merhamet şerbeti içirilmiştir.

***

Fani dünya, onu esas gaye yapanların bataklığı, karanlık çukuru oluyor sonunda.

Dünya yüzünde, Karun, Firavun, Nemrut ve nice hükümdar, zamanlarının en görkemli saltanatını sürdürdüler de ne oldu?

Hepsi de kibirlerinin, zulümlerinin ateşinde kavrulup gittiler.

Hem, vicdan denilen evrensel yargıç, onca zulmün adaletsizliğinin, sefahatin ortasında birgün mutlaka başını doğrultup olan bitenlere başkaldırıyor.

Şu değişmez hakikat: Yaşlandıkça insanın vicdanını daha da ısırmaya başlıyor. Çocukluk, gençlik dönemlerinde ne ettiyse edelim, ömrümüzün baharı ve yazı devrilip yerini kışın somurtkanlığına, çekilmezliğine bıraktığında, bakışlarımız dış dünyadan içimize doğru emrivaki bir yöneliş sergiler.

Bu demlerde vicdanımızla aramızdaki perdeler çekilmiştir. Artık biz, dünya yüzündeki varlığımızı sorgulamaya durmuşuzdur.

***

Dünya, sabredildiği takdirde, çekilen her gamı, kederi, sıkıntıyı, mahrumiyeti sonunda tükenmez hasatlara dönüştüren bir harman yeridir.

Öyleyse her acının içinde, kalbi sabra çağırın tatlı bahar esintileri vardır.

Her gecenin en koyu ücretlerinde, ışıltılı sabahlar biriktiren tohumcuklar vardır.

Her zulmün yürek kanatan cehenneminde gül bahçeleri yeşerten İbrahim solukları vardır.

Öyleyse dünyayı esas maksat yapanların ne kadar keyifli bir hayat yaşasalar da aslında bir tedirginlikleri, huzursuzlukları hep vardır; çünkü dünyayı esas maksat yapanların mutlulukları, hazları, coşkuları “nefis” çevresinde olduğundan bütün hâsılatları “ötesiz”dir. Bu yüzden birgün dünya ellerinden kaçıp gitse, tutunacak dalları kalmaz; yığılıp kalırlar, ömürleriyle sınırlı gördükleri mutlulukları, toprağın altına yürüdüklerinde yok olacağından, dünyadan tam lezzet de alamazlar. Çevrelerinden duydukları hastalık-ölüm haberleri keyiflerini kaçıtır, vicdanların kuytularındaki fitri temayüller, zorlamalar kalplerini ısırmaya başlar.

Düşün ki bir adamın dünyada her şeyi var: İstedğini anında elde edebiliyor; ama amansız bir hastalığa yakalanmıştır. Servetinin, maddî imkânlarının hastalığına hiçbir faydası yoktur. Bu adam bütün dünyaya da sahip olsa neye yarar! Çare yok, ölecek!

İmansızlık, dünyadaki en amansız hastalıktan daha beterdir. Çünkü sonsuz bir hayatı mahveder.

Dünyada insan her türlü mihnete, eziyete, mahrumiyete uğrasın da tek bu mahrumiyet dünyayla sınırlı kalsın!

Vücut, bin bir acının kısı kacında kendinden geçsin,

Kalp, sıkıntıdan ezile büzüle tahammülsüzlük sınırlarında gezinip dursun,

Ruh, kasavet teknesinde bir hamur gibi yoğrulsun da yoğrulsun,

Yeter ki insan imansızlık denilen sonsuz mahrumiyet bataklığına saplanmasın!

Yönünü “hayat-ı bâkiye”ye çevirerek yaşayan insan, her iki dünyada da mutluluğu yakalamıştır. Cismi itibariyle dünyada sıkıntı çekse bile bu böyledir. Çünkü çekilen sıkıntılar kalbi ve ruhu etkilemediği için insan, sabır ve şükür nimeti sayesinde huzurludur ve cennettedir.

Hazreti İbrahim'in iç dünyası bir Cennet bahçesine dönmüş-tü de atıldığı Cehennem misali ateş, bir anda bir gül bahçesine dönüşüverdi.

Kalpte Cennet iklimi tesis edilirse dış dünyadaki Cehennem'in ne hükmü kalır!

BİRLİK VE DİRLİĞİN HARCİ

“Şefkat ve hizmet ve muhabbete en ziyade layık ve müstahak bulunan akrabalar ve akrabaların içinde dahi en hakiki dost ve en sadık muhib, peder ve validedir.” (21. Mektup)

Kan bağı, birçok meylin kaynağıdır.

“Kanım kaynadı.” derken bunu sen içten bir sevgi, bir meyil olarak anla.

Akrabalık, yakınlık demek.

İnsan bünyesi ırsî pek çok bağlar içerir.

Hem vücut işleyişi hem davranış özellikleri olarak akrabalar arasında kuvvetli bağlar vardır. Bunun içindir ki Efendimiz; “öncelik akrabada” buyurmuştur.

Aynı bahçenin meyveleri lezzet ve nitelik yönünden birbirine benzerler. Aynı topraktan beslenmiş, aynı özenli ellerin maharetiyle büyütülmüşlerdir. Birbirlerine tutunarak sert havalardan, olumsuz şartlardan korunmuşlardır. İyi günde, kötü günde hep beraber olmuşlardır da bu yüzden ortak yanları çoktur.

Her şeyden önemlisi kaderleri ortaktır. Hele aynı ağacın meyveleri birbirine ne çok benzerler! Tatları, kokuları... Dal dal ayrılırsalar da kendilerine hayat usaresi bağışlanan kök bir. Bu meyveler, gün gelecek aynı sepete konacaklar, yan yana, omuz omuza aynı sofraya konacaklar ve insan vücudunda cana can katarken ortak coşkuyu tadacaklar.

Ailenin bir ağacın meyvelerinden, bir bitki familyasından

daha kuvvetli bağlarla birbirine bağlı olduğu, hakikattir. İşin ruh ve kalp boyutu da düşünülünce bağlılık şuurlu bir sorumluluk düzeyine çıkıyor.

Suya atılan taşın merkez noktadan başlattığı hareketlenmenin halka halka çevreye yayılması gibi, asıl görev en yakın noktanın gözetilmesidir. Bu sırrın temeli İlahî buyruğa dayanmaktadır. Akrabalar birbirini gözetmek zorundadırlar. Anne-babanın görevi evladını iyi yetiştirmek, maddî-manevî yönden muhtaç bırakmamaktır. Evladın görevi, anne-babaya ‘öf’ bile dememek, onlara saygıda kusur etmemek, yaşlandıklarında onlara huzurlu bir ortam sağlamaktır.

Yakın birinden bir şeyler beklemek fitratın gereğidir. Maddî yardımlaşmada da bu böyledir manevî yardımlaşmada da. Bir akrabanızın, muhtaç olduğunuz halde size değil de dışarıdan birine yardım etmesi, sizi ne kadar yaralar!

Sevgi, şefkat ve hizmet, insanî görevlerin en önemlileriye bunların öncelikle akrabadan başlaması lazımdır.

Burada da asıl çekirdek anne ve babadır.

Anne, baba, dünyaya geliş vesilemiz olduğuna göre büyük sorumluluklarımızdan biri de onların gönlünü hoş tutmaktır.

Anne-baba açısından da evlat en büyük imtihandır.

Evlat, ne nankörlükler eder,

Şuraya, buraya sapar,

Nefis hesabına türlü taşkınlıklar eder,

Kanun nizam tanımaz; amaçsız, hedefsiz yaşar...

Her şeye rağmen anne-babanın yüreğindeki sevgi merhamet pınarı hiç kurumaz.

Hep bir ümit ve dua eşliğinde kendi tabiatlarının gereğine göre hareket etmeye devam eder.

Anne-babanın merhameti, İlahî merhametin bir cilvesi olarak güneş tabiatlıdır, nankörlük eden evlada bile sırtını dönmez.

Görevinin bilincinde bir evlat açısından da anne-baba ne kadar huysuz, geçimsiz de olsalar evladın görevi onların rızasını kazanmak ve onlara sabretmektir!

Evrendeki her şey İlahî hazineden alır parıltısını.

İlahî sevginin ışıltıları kalbe vurunca bütün insanlara, canlı-cansız her varlığa karşı beklentisiz bir sevgi duyarız; ama bu sevginin en halisi, en yoğun olanı yakın akrabalara duyulanıdır.

Anne şefkati de rahmet tecellisinin küçük bir parıltısıdır. Bu şefkat ve merhamet sayesinde ki anne kendisini evladı için ateşe atar.

Demek, dünyada bütün sevgilerin, hizmetlerin, yardımların, acımaların, nefretlerin, derece derece muhatapları vardır.

Bütün hizmetler, yardımlar, iyi duygular en yakındakilerden başlamalı, halka öyle genişlemeli.

AHİRET, DÜNYA HAYATIYLA ÇİÇEKLENİR

“Vücudun kemali hayat iledir. Belki hakiki vücudu hayat iledir. Hayat, vücudun nurudur.” (29. Söz)

Ey ruhum, ne kadar zengin bir âlem olursan ol,
Ey kalbim, içinde ne büyük hazineler taşırsan taşı!

Dünya denen sınanmalar meydanında Yaratıcımla, insanla, bütün varlıklarla münasebetlerinde tecrübe tecrübe olgunlaşan; hırpalandıkça, görüp yaşadıkça, duyup sezdikçe olgunlaşan yaşama merhalelerinden geçmedikçe senin varlığın gerçek değerini bulamayacaktır.

Şükürler olsun, gölgemiz insan suretinde yeryüzüne düşürüldü ki adımız bütün varlıkların üstüne yazıldı. Bu liyakat katından düşmemek için de bize çalkantılı bir hayatı yaşamak verildi.

Hayata karışıp balçıkla, karanlıkla boğuşalım ki içimizdeki madenleri işleyebilecek tecrübeye ve inceliğe varabilelim.

Dünya, meşakkatleriyle üstümüze yürüdükçe ruhumuzun, asıl vatanyla bağı kavileşir.

Yoklukla, acılarla, vefasızlıklarla hırpalanan kalbimiz, sabrı öğrenir; böylece gerçek varlığa yönelir, gerçek dostu sığınırız.

İnsan için gaye yalnızca dünya olsaydı çekilen her sıkıntı, yaşanan her mahrumiyet anlamsız olurdu; ama yaşayıp gördüklerimizle dünya boyutlu tatminsizliklerden geçe geçe eksilmez, usandırmaz güzelliklerin varlığından haberdar oluruz. Bunu bize “Rehberler” haber verir; ama bunları varlığımızın her hücreğine

benimsetmek için hayatın sınamalarından geçmeli ki nefsimizin serkeşlikleri dizginlenebilsin.

Daldaki meyve mevsim boyu sert rüzgârlarla sınanır, kızgın güneşte pişer. Bunlar görünüşte meyvenin aleyhinedir; ama rüzgârla sınanan meyve, dala daha sıkı sarılır, salınıp durdukça bünyesine daha hızlıca gıda akıp durur; kabuğu güneşte kavruldukça içi tatlılaşır. Rüzgârın hırpalamalarına, güneşin kavurmasına sabretmesi, meyveye olgunluk bağışlar.

Kâinatın yaratılış sırrı burada gizlidir; dünyada, bir vücutta ömür denilen sınırlı vade içinde kendi macerasını yaşayacak olan ruhumuz, yaşadığı hayatın bakiyesi kadar bir semere elde edecektir.

Demek ki bütün kâinat hayat için vardır. Öyleyse şuurlu varlıklar, sabır, şükür ve minnettarlık duygusu ile hayatlarını zorlukların meşakkatlerin içinden geçirerek meyvelendirmenin çabası içinde olacaklardır.

Bütün peygamber ve Allah dostlarının tuttuğu yol budur: Maddî tarafıyla insanlardan bir insan olarak yaşamak, hayatın her türlü meşakkatine göğüs gere gere temsil keyfiyeti yönüyle de örnek olmak!

Hayattan devşirilen tecrübeler, edinilen kalp ve ruh değerleri, dünyaya gelmekliğimizin amacına hizmet eder yörüngede olmalı çünkü bu hayatın bütün gayesi her şeyin asıl sahibi tarafından açıkça ilan edilmiştir. Ebedî hayatımıza zarar verecek her oyalanma, büyük yolculuğumuza zarar verecektir.

“Vücutun kemali hayat iledir.” Çünkü hayat, vücudu silkelere, uyarır, imtihan eder, muhasebeye zorlar, “vicdan”ı harekete geçirir.

Hayatın “Varlık”a olgunluk kazandırdığını şuradan anla ki; bir buğday tanesi toprağa karışıp yeraltındaki çilesini tamamlamadıkça varlığın yepyeni cilveleriyle tanışmıyor. Günyüzü gö-

ren filiz, hayatın imkân ve zorluk basamaklarını bir bir geçmeli ki olgun bir başak olabilsin.

Sonra harman, değirmen fasılları ki, buğdayın büyüyüp gelişme sürecinde hayatî ama artık lüzumsuz gömleklerinden soyunması, değirmende ezilip un ufak olması, sonra bir fırında yoğrulup pişmesi, en sonunda da insan vücuduna karışmakla şerefelenmesi...

Buğdayın nihaî görevi insan vücuduna karışıp can kazanmak; ama bunun için nice hayat merhalelerinden, nice meşakkatlerden geçmesi gerekir.

İnsan, acısı, tatlısıyla; rahatı, huzursuzluklarıyla; dostu, düşmanıyla iç içe ömür geçirmeli ki bünyesi berraklaşıp olgunlaşsın.

Meselenin menfî tarafı da bu kanuna bağlıdır. Kötüler, muzırlar, bir hayatın başlangıç-bitiş hadleri arasında onca zararı, kötülüğü biriktirirler. Sonunda kara ruhlu bir canavar olurlar.

“İnsan dünyadaki arayışında, can konağını arıyorsa, candır; bir lokma ekmek arıyorsa ekmektir.” der. Mevlana Hazretleri. Akli başında insan, cüz’i bir hayat sayesinde “küll”e erer; böylece kalbi, “Hay” isminin talihli bir nazargâhı haline gelir. Hayatın kendisine yüklenen manası çerçevesinde yaşayan insan, böylece ömür toprağına serpiştirilmiş azıkları biriktirerek gelişir, donanır, süslenir, derinlik kazanır, ışıldar ve fani bir ömrü ebedileştirir. Ve insanoğlu, bir ömür boyunca yapıp ettikleriyle “İsm-i Hayy”ın küçücük bir tecellisine mazhar olsa bu kendisine yeter.

Hayat olmasaydı, bir nutfe halindeki varlık, anne karnında başlayan dünya yolculuğunda samimi bir Allah dostu, büyük bir devlet adamı yahut güçlü bir sanatkâr olmaya taşıyan şahsi gayret ve maharetleri sergileme fırsatı bulamazdı.

TERK ETMEK KAVUŞMAKTIR

“Dünya seni terk etmeden evvel sen dünyayı terk et!” (Divan-ı Harb-i Örfî, Mukaddime)

İnsanın dünyaya ait emelleri, istekleri, ihtiyaçları hiç bitmez.

Hayattaki çeşitlilik arttıkça, teknoloji geliştikçe, gerekli olmayan birtakım eşya ve uğraşlar da zorunlu ihtiyaç haline geliyor.

Dünün sınırlı olan ihtiyaç listesine, bugün eklenenler listeyi kat kat kabartmış bulunuyor.

Modern çağın insanı, yönünü gösterişe, geçici hazlara ve eğlencelere çevirdiğinden hayatının bu yeni yapmacık çeşitliliğinden bin bir ihtiyaç doğmuştur.

Bu ihtiyaçlar onu bedenen ve ruhen sağlıklı olarak besleyecek şeyler değil; aksine geçici zevklerle oyalayan, onu asıl hedefinden uzaklaştıran şeylerdir.

Televizyon, internet, cep telefonu, çeşit çeşit elektronik oyuncaklar... Dallanıp çeşitlenen eğlenceler... Ev eşyası, giyim ve yiyecekteki sayısız çeşitlenme ve bu çeşitlenmeye paralel geliştirilen çok cazip tasarımlar, satın alma sırasında “fayda”dan çok, “görünüm”ü belirleyici kılmaktadır. Örneğin, aldığımız bir cep telefonunun, üç beş gün sonra piyasaya sürülen yeni modeliyle birlikte değeri bizim gözümüzde düşmektedir. Böylece bu

yeni modeli elde etmek için hiç de gerekli olmayan bir hırs ve istek yüzünden normal hayat akışımız alt üst olmaktadır.

Bu her alanda böyledir. Hayatımızı “fayda” ve “gerekli ihtiyaçlar” ekseninden uzaklaştırdıkça, tutkumuz, hırslımız ve zevklerimiz, nefsi gittikçe arsızlaştıran moda şeyler çevresinde mevzilenir. Böylece dünya bizi hiç de murat edilmeyen tarafıyla kendine bağlar.

İnsan ölçüsüz bir yemek, içmek, eğlenmek damarıyla dünyaya bağlandı mı bütün zamanını, sermayesini ve duygularını bu yolda harcarsa da bir türlü tatmin olmuyor.

İhtiyaçların ve hazların bir doyum noktası asla olmuyor.

Dünya, elini kaptırdıkça kolunu; kolunu kaptırdıkça seni alıp dipsiz anaforuna çekmek istiyor.

Ama nereye kadar? Ta ki sende bir servet, bir haz, bir tutku kırıntısı kalmayınca kadar.

Dünyanın, insanın yakasını bırakmama hali genellikle mezara kadar devam ediyor. Ya da dünyadan zevk alamayacak yaşa gelince dünya insanı terk ediyor. Öyle ya, yetmişini aşmış, arzu ve tutku damarları kurumuş, yüz buruş buruş; bel iki büklüm olmuş, yönü artık mezara dönük birini dünya neylesin?

Öyleyse buradaki ince hakikate gelemiz: Dünya kendisinden faydalanabildiği sürece insanı terk etmez: “Gel, benim uçsuz bucaksız ovamda dilediğince ye, iç, eğlen, tamamen haz, yeme, içme, eğlenme delisi biri olarak dilediğince yaşa. Ama benden faydalanıp benim geniş ovamı şenlendirdiğin sürece!

Ne zaman ki benden zevk aldığın duyguların, tutkuların kurudu, artık bir ağağın çukurda bir sefalete duçar oldun, o zaman seni terk ederim, bunu bil! Seni öyle bir terk ederim ki yakınların, dostların, çevren, doğup büyüdüğü mekânlar, dokunup oyalandığın eşya bile sana düşman olur. Kısacası bütün ünite-

lerimle seni terk ederim. Sen artık benim bir sakınım, bir üyem değilsin, derim.

Bundan şu anlaşılıyor, dünya tamamen iş işten geçtikten sonra insanı terk ediyor.

O halde dünya bizi terk etmeden biz dünyayı terk edelim. Dünyaya, varlık sebebi neyse o kadar değer verelim. Dünyayı terk etmek, kendini dünyanın tamamen dışına atmak demek değildir.

İnsan dünyada yer, içer, yerli yerince eğlenir; bunları yaparken kalbini ve ruhunu dünyanın emrine vermesi gerekmiyor.

Dünyayı terk etmek, zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak kadar dünyayla ilgili olmak, bunun dışında, kalp ve ruh hayatıyla mana ve düşünce insanı olmak demektir.

Gönül insanı olmak, dünya delisi olmamanın garantisidir.

Dünya yol üzerinde gölgelenmeye hizmet eden bir ağaç gibi düşünülürse eğer, daha gidecek çok yol vardır ve bir ağaç gölgesinde eğlenmeye feda edilemeyecek kadar önemli işler bizi bekliyor.

Dünya delisi olanların yönü hep dünya metalarına dönüktür. Böyleleri, daha çok biriktirmek, daha çok eğlenmek, daha büyük zevkler tatmak telaşındalar. Bütün hesapları, hiç ölmeyecekmiş gibi hep dünyayla ilgilidir. Oysa yaşlılık denilen o sıkıntılı dehlize girdiklerinde, dünyanın kendilerine açık bütün pencereleri bir bir kapanıverir. Bütün zevk alanları karanlığa boğulur.

Evlad ü iyal bile onları yük olarak görmeye başlar.

Öyleyse, “Ey nefsim!” demeli insan; “Madem dünyayla beraberliğimiz altmış, yetmiş yılla sınırlıdır ve bu yılların da kimi acılarla, kimi mahrumiyetlerle, kimi ayrılıklarla kuşatılmıştır, o halde kalbini ve ruhunu bu geçici şeyler uğruna heder etme!”

Dünya seni terk etmeden dünyadan alman gereken baki sermayeyi devşirmeye bak!”

HAZLARIN UCUNDA EBEDÎ ELEM VAR

“Gençlik damarı akıldan ziyade hissiyatı dinler. His ve hevesat ise kördür, âkıbeti görmez. Bir dirhem hazır lezzeti, ileride bir batman lezzete tercih eder.” (13. Söz)

Gençlik, ömür ırmağının en coşkulu, en deli dolu çağı.

Güç, heyecan, öfke, sevinç, haz ve tutkular, bilumum duygular gençlik günlerinde zirvesini bulur.

Coşkun, hızlı akan bir ırmak güçlü bir irade ve disiplinle bend edilmezse çevresine büyük zararlar verir.

Toprağa, canlılara hayat kaynağı olan su, böyle kontrolsüz bir hâl alınca fayda yerine başa bela bir tahribat boyutu kazanır.

Ama bir baraj disipliniyle tutulan ırmak, ne kadar gümrak ve coşkun olursa olsun, kontrollü güç olarak canlılar için hayat kaynağı olur.

Gençlik damarı, duygu ve arzulara meyilli olduğundan genellikle kontrolsüzdür. Kolay kolay dizginlenemez. Bir baraj disipliniyle kontrol altına alınamaz. İradenin rehberliğine teslim edilemez; çünkü o hızlı akış, o hareketli işleyiş, durup düşünmeye, sağduyu ile hareket etmeye pek fırsat vermez.

Aklın ve mantığın kuralları sabrı, planlı davranmayı, hazır lezzetlerden çok gelecekteki kalıcı faydaları emrettiğinden, gençlik damarı geçici duygulara hitap eden hazlara sımsıkı yapışır. Duygu ve heves ileri görüşü körleştirir. Yaşanmakta olan ân'ın kanunlarına bağlar insanı.

İradesine ve aklına değil de nefesine ve duygularına söz hakkı veren gençler, günübürlük zevkleri çeşitlendirirler. Zevk-ler çeşitlendikçe hayatın gerçeklerine karşı sorumluluk duygusu gittikçe körelir. Hazların geçici rehaveti insanın gelecekle ilgili kaygılarını unutturur.

Gençler, zaman zaman hatırlasalar da sabrın ve gayretin ileride büyük büyük lezzetlerle ve kolaylıklarla sonuçlanacağını, çoğu zaman sonu karanlık geçici lezzetleri tercih ediyorlar; çünkü biri peşin ve zahmetsizdir; diğeri ise ileride elde edilecektir ve bir emek, katlanma gerektirir.

İnsan; aklıyla, iradesiyle hareket ederse, etrafında olup bitenlerden anlar ki gece gündüz çarşı-sokakta onca genç gezip tozup eğleniyor da sonunda ne elde ediyor?

O uçucu lezzetler, ucuz zevkler sayısız genci kıskacına alıp öyle bir oyalıyor, “nur topu gibi günlerini” önünde dağ dayanmaz enerjilerini, güzelim kalp ve ruh sermayelerini öyle bir kemiriyor ki sonuçta gençler gençlik çağını geçip orta yaş sularına vardıklarında onları hayatın karşısında mahcup etmeyecek ne bir bilgi birikimleri ne bir görgü, ahlâk sermayeleri ne de manevî donanımları oluyor.

Bile bile, fani ucuzlukları baki değerlere tercih eden gençler, sonunda hem dünya hem ukba ihtiyaçları karşısında dayanaksız ve sermayesiz kalıyor.

Gençlik çağı hasat çağıdır. Bu çağda bedende, yürekte güç-kuvvet yerli yerindedir. Gençlik çağında duygular, tutkular dimdik ayaktadır.

İyi bakıldığı, iyi tohum ekildiği takdirde gençlik toprağı hem maddî hem manevî meyvelerle donanır.

Ebed için yaratılan insan, ebed sermayesini en çok da gençlik çağında toplar.

Her insan gençlik çağını şu ya da bu şekilde geçirir.

Ve herkes gençlik çağının geçip gidişine “ah vah” eder.

Ama kiminin “ah vah”ları dünya zevklerinden, coşkularından kopmaya başladığı içindir.

Kimininki ise gençlik sermayesini daha meyveli bir gelecek için yeterince değerlendiremediği içindir.

Genç adam, hayatının bu en verimli dönemini dünyada ve ahirette, akibeti aydınlık olan bir hayat uğruna harcasa daha kârlı bir yol seçmiş olmaz mı?

Yoksa daha dünyadayken ucu bataklığa varan bir yol seçmiş olur ki bu, onun için hem maddî hem manevî anlamda yokluk olur.

HER ŞEY USTASINI GÖSTERİR

“Madem bu kâinat, gayet muntazam bir memleket, gayet muhteşem bir şehir, gayet müzeyyen bir saray hükmündedir. Elbette onun bir hâkimi, bir mâliki, bir ustası vardır.” (31. Söz)

Çocuk, yaptığı resmi övüne övüne babasına gösterdi. Babası, çocuğunun şevkini artırmak için, acemi çizgilerle çizilmiş ve dalgalı dalgalı boyanmış resmi pek beğendiğini söyledi. Çocuğun çalışmaya isteği artsın, çizdikleri daha da güzelleşsin diye resmi övmeye başladı, sözünün sonuna da kocaman bir “aferin” kondurdu.

Ertesi gün çocuk duygularını alt alta sözler şeklinde, yer yer de kafiyelerle süsleyerek bir “gökyüzü” şiirciğiyle çıktı babasının karşısına. Babası özene bezene yazılmış şiiri, çocuk aşka gelsin de daha güzel şeyler yazabilsin diye övmeye durdu.

***

Hepimiz, yaptıklarımızla övünme eğilimindeyiz. Yaptığımız şeyler bilinsin, biz tanınalım da adımız dört bir yana yayılsın diye istekleniriz.

Bir ressam yaptığı resmin,

Bir şair, yazdığı şiirin,

Bir mimar inşa ettiği yapının,

Bir bestekâr bestelediği şarkının, türkünün; dünyanın dört bir yanında tanınmasını, bilinmesini ister.

Dünyada insan eseri her şeyin bir ustası, mimarı, bestecisi, yazarı vardır.

Her eser ustasını, yapıcısını gösterir kısacası.

Duvarımızda bize gülümseyip duran ve harika renk uyumuyla yapılmış sanat eseri bir resmin kendi kendine oluştuğunu ileri sürmek ne kadar aptalca!

Ruhumuzu coşturan, kalbimizi serinleten şiirleri oluşturan harflerin bir kitapta kendi kendine dizildiğini iddia etmek ne kadar akla aykırı!

Dünyadaki hiçbir şey, gizli veya açık bir sebep olmadan yerinden kımıldayamaz, oluşamaz, toparlanamaz, bir güzellik manzumesi halinde karşımızda görünemez.

Hele ki her şey mükemmel bir sanat bakışı, dehasıyla ortaya konmuşsa!

Kısacası, tabiat irili ufaklı her şeyiyle İlahî bir sanatın eseridir.

Ama bunu anlamak için, bize bağışlanan, akıl, duyuş ve sezîş yeteneğimizi harekete geçirmeli.

Ressamlar yaptıkları tabloya imzalarını atarlar ki tanınsınlar, eserleri diğer eserler içinde fark edilsin, nitelikleri belirsinsin...

Yazar, şair kitabına ismini yazar ki özgün eseri, diğer eserler içinde güzelliğiyle parlansın ve eserin kendisine ait olduğu anlaşılsın.

Her sanatçı ortaya koyduğu sanat eserine damgasını vurur.

Firmalar kaliteli mallarına markalarını basarlar ki bu malların piyasadaki diğer kalitesiz mallardan farkı anlaşılsın.

Allah'ın silinmez imzası, yeryüzündeki bütün sanat harikalarında gizlidir. Kalbimiz ve aklımızla bu imzayı fark etmek bize düşer...

Her sanat eserinin nihai anlamında Allah'ın isimlerinin te-

cellisi vardır. Parıltısıyla, güzelliğiyle, nefis kokusuyla, sanatlı yapısıyla her varlık bize Allah'ı hatırlatır.

Her bir çiçek, her bir meyve, Sanat Sahibi'nin bir imzası, mührüdür. Hem, toprağın bağrından fışkıran öyle rengârenk, öyle tatlı, lezzetli imzalıdır ki, basit görünümlü topraktan bu mükemmel nimetler, güzellikler nasıl meydana geliyor, diye derin bir tefekküre sevk ediyor insanı.

“Madem çevremizde bin bir güzel varlık var ve sanatlıdır. Elbette bunların hepsinin bir ustası var.”

Kolumuza taktığımız saat, bakımı gecikince veya biraz tozlanınca teklemeye başlıyor, pili bitince çalışmaz oluyor.

İnsan eseri her makine, her araç mutlaka bir enerjiyle çalışıyor ve hassas bir bakım istiyor.

Gözümüzü çevirip gökyüzüne baksak ya! Güneşin, gezegenlerin, dönüşü, asla şaşmıyor, uzaydaki harika düzen asla bozulmuyor.

Kalbimizin ritmi, kanımızın damarlardaki akışı, organlarımızın mükemmel işleyişi hiç aksamıyor.

Dünyanın, Ay'ın, Güneş'in, yıldızların, gezegenlerin hatasız dönüşü, bizim hiçbir etkimiz çabamız olmadan her şeyin bizim için çalışıp durması, bizi bizden daha çok düşünen başka bir gücün olduğunu göstermiyor mu?

Dünyamız milyonlarca yıldır dönmek için enerjisini nereden almaktadır?

Güneş'e yakıt yetiştirmeye kalksak her gün ona bir gezegen dolusu odunu kömürü feda etmemiz gerekir. Güneş bu bitmez yakıtını nasıl bulmaktadır? Ya milyarlarca yıldız!

Bizim dışımızda harika bir işleyiş vardır ki milim şaşmadan işleyip durmaktadır.

Yeryüzündeki harika işleyiş planlayan, sürdüren bir güç vardır ki bu güç, her gücün, her dehanın üstündedir.

Bizim etkimiz, katkımız olmadan çevremizde ne güzellikler, ne imkânlar derlenip toparlanmaktadır!

Varlıklar üzerinde akıllı, insafılı, duygu dolu bir insan olarak düşünürsek varlıkların gerisindeki asıl güzelliği fark etmeye başlarız.

Akıl sahipleri için her güzellik, insanı o güzelliğin sahibine götürür.

BÜTÜN AKILLARIN ÜSTÜNDE BİR AKIL VARDIR

“Her şeyi maddede arayanların akılları gözlerindedir. Göz ise maneviyata kördür.” (Mektubat, Hakikat Çekirdekleri)

Akıl, akıl diyoruz da peki nedir akıl?

Bu düşünce ve bilgi merkezi, gözle görülebilir mi, elle tutulabilir mi?

Akıl beş duyumuzla algılanamadığına göre, neden kendini “akıllı” sanan bazı insanlar: “Gözümle görmediğime inanmam!” derler. “Her şey akla uygun olmalı.” der, başka bir şey kabul etmezler.

Aklıma uygun olmalı, dedikleri akılları bizzat kendilerini yalanlıyor.

Aklı tutup bend etmeye kalksan, akılı tutacak hiçbir araç yok. Ne el, ne kulak, ne koklama, ne tatma, ne de görme ile akıl algılanabilir!

Peki kendisi görülemeyen, tutulamayan bir varlık neden: “Gözümle görmediğime inanmam!” diye divaneliğe düşsün?

Her şeyi maddede arayanların akılları gözlerine esir düşmüştür.

“Gözümle görmediğime inanmam!” diyen adam; sevgiye, öfkeye, nefrete, dostluğa, gama, kedere, sevince inanıyor ama!

Bu duyguların hiçbiri ne görülebilir, ne tutulabilir...

İnsan hayatında sayısız duygu vardır ki bunlar hiçbir duyuy-

la algılanamaz. Sadece hissedilir. Hissedilince de bunların vücudunda farklı yansımaları olur.

Birine yardım edince huzur buluruz; yardım edilen de sevinir.

Birine öfkelenidik mi surat asar, geriliriz; karşımızdaki de üzülür.

Birine sevgimizi açıklarız, o da sevinir; bize karşılık verir.

Çocuk annesini çok sevdiği için ona sarılır. Çocuğun annesine sarılması, onun sevgisinin davranışa yansımış somut sonucudur.

Sevinç bizi gülümsetir; üzüntü ise ağlatır.

Ama sonucu davranışlarımıza somut şekilde yansıyan bu duyguların hiçbiri gözle görülemez, diğer duyu organlarıyla algılanamaz.

Öyleyse sevgiye, sevince, üzüntüye, öfkeye, yardımlaşmaya, dostluğa yok mu diyeceğiz?

Maneviyata açık olmak, nasip meselesidir; ama insan aklını ve sezgisini kullanarak nasibini artırabilir.

Akıl, Rabbimizin işaret ettiği yörüngede kullanılırsa insan yeryüzündeki her varlığın mahiyetini, işleyiş sırlarını, var oluş sebeplerini, tefekkürle araştırarak birtakım sırlara erebilir. Manevî bir iklimle tanışabilir.

Geceleyin çıkmıyor diye güneşe yok mu diyeceğiz.

Gündüzü bekle de güneşin nasıl parladığına şahit ol.

İçindeki geceden kurtul da göklerinde maneviyat güneşi ışı ışıl parlansın!

Burnunu gizli âlemlerden gelecek kokulara alıştırmayanlar nereden bilecek bu kokuyu, bu duyguyu?

Önce içindeki şartlanmışlık, körlük düğümlerini çöz!

Gözü açık, gönlü uykuda biri maneviyat adına ne görebilir ne duyabilir!

Kulağa “gör” de, kulak görebilir mi?
Göze “konuş” de, göz nasıl konuşsun?
Dile “işit” de, dil şaşırıp kalmaz mı?
Kulak işitir,
Göz görür,
Dil konuşur,
Her birinin niteliği, mahareti ayrıdır.

Dünya gözüyle manevî şeyleri görmeye kalkmak, kulağa “konuş” dile “duy” demekten daha şaşkıncadır.

İnsan, ancak göz yoluyla gördüklerinin arka planındaki sebepleri, sırları fikrederek kalbinin ve vicdanının sesine kulak vererek içyüzünü anlayabilir.

Rüyada birçok şey gördüğünü söyler durursun da rüyada gözün açık değil ki!

Hayalinle bir sürü yere uzanır, çeşit çeşit maceralar yaşarsın da kendi yerinden kıpırdamadan olur bütün bunlar.

“O müttakiler ki görünmeyen âleme inanırlar.” (Bakara, 3)
İlahî mesajını niçin dinlemezsin?

O âlem herkese kolayca görünseydi, imtihan sırrı nerede kalırdı?

İnsan, tefekkür derinliği, duygu, sezgi zenginliğiyle bazı şeylere varabilmeli ki manevî yükseliş belirsin.

Gönül cilalandıkça manevî ufuklar açılır özümüzde.

“Hakk’ın duyulacağı, görüleceği duygu, bu dünyanın duygusu, görgüsü değil!” der Mevlana Hazretleri.

Her şeyi maddede arama ki aklın gözlerine rehin olmasın!

Aklı gözlerine rehin olmayanlar, her eserin mutlaka bir ustanın olmasından hareketle, evrendeki her varlığın tek bir yaratıcısının olduğunu düşünürler. Buradan yola çıkarak gerçek hakikat olan maneviyat yolculuğunda basamak basamak yükselerek gerçek insan olmanın hakkını vermeye çalışırlar.

Her şeyi maddede arayanlar, derinlerindeki mânâ cevherlerinin üstünü kalın katmanlarla örtmüşlerdir. Gözleri hep dünya metalarına kilitlendiğinden maneviyat onlar için bir kurtuluş maddenin olmaktan çok uzaktır.

KURU YAPRAĞIN COŞKUSU

“Eşya bekâ için yaratıldığını, fenâ için olmadığını; belki, sûreten fenâ ise de, tamam-ı vazife ve terhis olduğu bununla anlaşılıyor ki; fânî bir şey bir cihetle fenâyâ gider, çok cihetlerle bâkî kalır.” (10. Söz)

Tohum, yerin karanlığından kurtulup gün yüzü görünce gönlü sevinçle doldu. Ben, dedi, kapkaranlık bir yerdeydim, topraktan-çamurdan başka ağızım yoktu, şimdi uçsuz bucaksız bir âleme açtım gözlerimi.

Artık rüzgâr tatlı tatlı okşuyor ben de usul usul geliyorum.

Güneş nazlı nazlı değiyor da bedenime damarlarıma güç toplanıyor, göklerden ipil ipil rahmet yağıyor da köklerimin bağlı bulunduğu toprağa, beni büyütmesi için hareket, bereket bağışlanıyor.

Her şey için Yüce Yaratıcı’ya şükürler olsun!

Tohum, toprağın şefkatli okşayışlarıyla içindeki İlahî emirle birikmiş enerjiyi yeryüzüne doğru harekete geçirdi ve incecik bir filiz şeklinde topraktan baş çıkardı, güneşle, yağmurla, tertemiz havayla, onu nazlı nazlı okşayan rüzgârla, şefkatli bir anne gibi terbiye edilmiş toprakla geliştii, büyüdü, serpildi. Derken fidanlıktan ağaca yükseldi. Sonra da ağacın ince ince dalları, büyümeye, dört yana doğru yayılmaya; her dalın gövdesinde sayısız tomurcuk belirmeye, bu tomurcuklardan da şirincik yapraklar sökün etmeye başladı.

“Yüce Allah’ım minicik bir tohumun toprak yiyip damarlarına su çekmesiyle meydana gelen kocaman bir ağacın o muhteşem yaratılışını kavrayacak akıl-şuur ver bize.”

Şirin yapraklar, dallara asılmış birer yeşil zümrüt gibi nazlı nazlı salınadursunlar, bu muhteşem manzara karşından bakanlara müthiş bir seyir zevki, altında oturanlara anlatılmaz bir huzur bağışlar.

Yemyeşil yapraklar, bahar-yaz boyunca dallarına öyle sıkı sarılırlar ki insanları gölgelerinde barındırmak için birbirleriyle sözleşmişler adeta.

Yaprakların saltanatı aylar boyunca sürer. Biz insanlar onların varlığını fark etsek de etmesek de kıymetlerini bilsek de bilmesek de yapraklar güzellikleriyle, gölgeleriyle hizmete hazır hallerini sürdürürler. İnsanların her türlü nankörlüğüne karşılık onlar hep yaprak olarak kalmayı sürdürürler.

Kendilerine Allah tarafından bu emredilmiştir.

Yaprak yapraklığını sürdürür de yaz mevsimi, yönünü sonbahara doğru çevirdiğinde yaprağın damarlarına topraktan gelen öz suları cılızlaşmaya başlar.

Yapraklar kökten eskisi gibi beslenemeyince o yemyeşil görünüşleri yavaş yavaş değişmeye başlar. Derken sonbaharın en koyu deminde bakarsınız ki o yemyeşil şirin varlıklar, sararıp solmaya başlar ve dallardaki duruşları daha gevşek ve keyifsizdir. Ve sonbahar günleri yavaş yavaş kışa doğru dümen kırınca, bir sabah bakarsınız ki sokak aralarında, bahçelerde altın sarısı bir örtüyle serili toprak, size dünyanın en gerçek mesajını vermek için beklemektedir: “Benim üzerime ölü canlar gibi serili bu sarı yapraklar var ya, işte onlar bağrımdan çıkan minicik tohumun yeşerttiği ağacın dalarındaki en görkemli süslerdi. O gösterişli ve kurumlu duruşlarına aldanıp da bunların sonsuza dek orada kalacağını haykırması geliyordu insanın; ama damarla-

rındaki o capcanlı deveran durunca tüy kadar hafif bedenlerini bile dallarda tutacak mecalleri kalmadı.

Şimdi hepsi de tekrar benim kucağıma düştüler ve bir süre sonra yağmurla, ayak darbeleriyle un ufak olup benim varlığıma karışacaklar, tekrar bana bir nebze can kan olup yeniden yeşertme görevime katkıda bulunacaklar.

Bundan bir ders çıkarın ki her mevsim solup baharla tekrar yeşeren sayısız bitki, ölüp mezara giren insanın da bir gün dimdik ayağa kalkacağına en açık işarettir.”

Bir sonbahar günü çıkın evinizden, yaşınız ne olursa olsun, sizin boyunuzu kat kat aşan ağaçların arasından yürüyün, o muhteşem yeryüzü süslerine gür bir tefekkür nazarıyla bakın, öyle derinden bakın ki Allah'ın varlığını her kökte, her gövdede, her dalda, her yaprakta, her hışırtıda, her esintide hissedeceksiniz. Ve bir avuç kurumuş yaprak alın yerden. Bu yaprakları hâl diliyle dinlemeye koyulun, tasalanmayın hiçbir yaprak durumundan şikâyetçi olmayacaktır. Aksine hepsi de görevlerini hakkıyla yerine getirmenin mutluluğu ve şükrü içinde görünecektir: “Biz filizlendik, büyüyüp geliştik, ıslıl ıslıl parladık, tüm varlıklara hizmet ettik, günü gelip görevimiz bitince de geldiğimiz yere tekrar gidiyoruz. Toprağın canına karışacak tekrar yeni oluşlara, filizlenişlere hizmet edeceğiz.” diyeceklerdir.

Yapraklar hâl diliyle bunları anlatıyorsa; insan da yaşlanıp artık dünyadan göçme zamanı geldiğinde, sonsuz bir âleme kavuşacağı için sevineceği yerde niçin üzülün!

Her bitkiye baharla birlikte yeniden dirilmek için, kendi tohumunu bünyesinde yetiştirme bilinci veren Allah elbet bizim de mahşer gününde yeniden dirilmemiz için vücudumuza bir tohum yerleştirmiştir.

KÖRE NEDİR KÖRE NE? GÖRENEDİR GÖRENE!

“Gafletle bakan adam, âlemin mevcudatını düşman gibi mu-
zır telakkî ederek tevahhuş eder. Ve eşyayı ecnebiler gibi görür.
Çünkü dalâlet nazarında mâzî ve istikbal zamanlarındaki eşya
arasında uhuvvet, kardeşlik rabitası ve bağlanmış yoktur. Ancak
zaman-ı hâlde eşya arasında küçük, cüz’i bir alâka olur. Binaena-
leyh ehl-i dalâletin yekdiğerine olan uhuvvetleri, binler senelik
uzun bir zamanda bir dakika kadardır.” (8. Şua)

Gafletle bakan adam,

Kıışı yokluk,

Yağmuru kasvet,

Yaşlılığı felaket olarak görür.

Kalbin gaflet hali kapkaranlıktır.

Her şey bu karanlık içinde koyu bir ümitsizlik yaymaktadır.

Mümin bir bakışa, duyuşa, sezişe göre yeryüzünde her şey
bir düzen içre yaratılmıştır.

Şuurlu-şuursuz; canlı-cansız her şey insanlar içindir.

İnsan, dünyadaki güzelliklere bakarak ebedî güzelliklerin
ihtişamını ve her sanatlı varlığın asıl sanatkârını da fikredecek.

Mümin hiçbir zaman kötü şeyler görerek, yaşayarak devasız
bir ümitsizliğe; çıkışsız bir karamsarlığa düşmez. Bilir ki bura-
daki her güzellik, ukbadaki güzelliklerin birer nümûnesidir. Her
kötülük, olumsuzluk da cehennemden işaretler taşır.

Mümin, güzellikler karşısında şükreder, kötülükler, musibetler karşısında sabreder. “Hayır sandığım şeyin arkasında şer; şer sandığım şeyin arkasında hayır olabilir.” diyerek hemen hüküm vermek yerine işin sonunu bekler.

Günübirlik yorumlardan, aceleci hükümlerden uzaktır mümin bakışı.

Sabri, tevekkülü, teslimiyeti hayır dolu akıbeteye götürür mümini. Yürekten inanır ki dünyada zindanda da olsa; acılar, sıkıntılar kalbini ısırpırsa da bu sadece birkaç yıllık dünya hayatıyla sınırlı olacaktır.

Mümin için sabır, tahammül demek, geçici sıkıntıların ardından ebedî huzur demek. Ama gafletle bakan adam, bir solucan gibi karanlıkta yaşamaktadır. Gökyüzü, Güneş, sonsuz âlemler gaflet ehli için ne anlama gelir ki! Onun işi, karanlıkla, çamurla!

Yemek, içmek, eğlenmek gaflet ehlinin tek azığı! Ölüp top-rağa karıştıktan sonra her şey bitecektir onun nazarında. Bundandır ki içindeki haz, heves canavarını ne kadar çok doyurursa kendisini o kadar kârlı sayar.

Bundandır ki körkütük bir bencillikle dünyanın fani sularında çırpınıp durur gaflet ehli.

Eşyanın bir hakikat cephesinin bulunduğunu düşünmez. Sanki her şey, kendisiyle birlikte hazin bir yokluğa yürümektedir, her yan karanlık, her şey düşman. Böylece içindeki vahşet duygusu büyüdükçe büyür. Onun kör bencilliği ve duyarsızlığı eşya arasındaki geçmiş, gelecek uyumunu akrabalığını görmesine engel olur.

Fikretmez ki bu dağ-taş, bu bitkiler, ağaçlar, ırmak, deniz, bilumum eşya sürekli bir deveran içindedir. Ve her şey İlahî rahmetin genişliği, İlahî varlığın cilveleri sayesinde ayakta durmaktadır. İlahî ışıltı kesintisiz vurmasaydı âleme, ne eşya olurdu, ne bir varlık.

Öyleyse her şey bu İlahî ışıltı sayesinde bir bağ ve yakınlık içinde geçmişten geleceğe akıp durmaktadır. Her şeyin varlığı, diğer bütün varlıklarla ilgili olarak ve dünyadaki hayatı yaşanır kılarak ukbaya temel teşkil ediyor.

Eşyaya mümin nazarıyla bakan, her şeyde birbirinin devamı olarak İlahî sıfatların mânâsını billurlaştırır parıltılar yakalar.

Hiçbir şey başıboş ve anlamsız değildir.

Şu toprak nice bin yıllardır “yeşertme” görevini sürdürüp duruyor. Rahman sıfatının tecellisi olarak, iyi-kötü ayrımı yapmadan tüm varlıklara sofrasını açıp duruyor. Ve görevini hiç unutmuyor, hiç tembellik etmiyor. Bir ekersen, on, yüz, bin veriyor. Üstelik kokusuz, renksiz bedeninden çeşit çeşit renkler, tatlar, kokular fışkırıyor. Bu sürekli işleyişten, kış ölgünlüğünün ardındaki bahar dirilişinden kesintisiz rahmet ve ebedî diriliş dersini çıkarmayan insan gaflet ehlinden sayılmaz mı?

Gaflet ehli, gece ehlidir. Varlığı bütün hakikati, çağrışımlarıyla nazarlara sunan, kalplere aşına kılan “güneş”ten mahrumdurlar. Bu yüzden onlar için eşyanın gerçeği, nimet bilme, içyüzünü araştırıp tefekkür etme boyutuyla algılanan bir gerçek değil; geçici bir hayatla sınırlanan “ötesiz” bir gerçektir.

Rabbimiz (c.c.) buyurur: “Onlar ki âhirette bize kavuşmayı ummaz ve sadece dünya hayatına razı olup onunla tatmin bulur ve onlar ki bizim tek İlah olduğumuzun delillerinden ve gönderdiğimiz Kur’an ayetlerinden gaflet etmeyi sürdürür, işte bunların, irtikâb ettikleri şirk ve isyan sebebiyle varacakları yer cehennemdir.” (Yûnus sûresi, 10/7-8)

Sadece dünya hayatına razı olmak, kendi ışığını ebedîyen karartmaktır. Zaten sadece dünyaya yönelik yaşayıp dünyadâkilerle tatmin olmaya çalışmak insana sürekli ölümü, yok olup gitmeyi düşündürdüğünden bu geçici lezzetler insanın keyfinin kaçmasına engel olamayacaktır.

DÜNYANIN DİREĞİ, SEVGİ

“İnsanın en lezzetli ve tatlı ve kıymetli hissi olan muhabbet, eğer sırr-ı tevhid yardım etse, bu küçücük insanı, kâinat kadar büyüttürür ve genişlik verir ve mahlûkata nazenin sultan yapar.”

(2. Şua)

Kâinatın mayası, meyvesi sevgidir.

Her şey, Rabbimizin sonsuz sevgisi ve rahmetiyle ayakta-
dır.

Sevgi olmasaydı toprak yağmursuz,

Ağaçlar meyvesiz,

Bütün canlılar rıziksız kalırdı.

Her varlığı bir diğerine görev ve ilgi yönüyle bağlı kılan temel iksir sevgidir.

Bütün ihtiyaçları karşılandığı, her isteği yerine getirildiği halde bir çocuğu annesinin varlığı kadar mutlu edemeyen sır nedir?

İçimizde, bir yakınımıza karşı kökleşmiş sevgi ağacını hiçbir dünya ilgisi, yenilik, değişiklik rüzgârı sarsamıyor.

Gerçek bir sevgiyi hiçbir dünya meşgalesi, şatafatı tahtından edemiyor.

Yüreğimizde böyle bir sevgi kök salmışsa bütün dünya işleri bu sevginin izin verdiği ölçüde bizden bir ilgi, bir muamele görebilir.

Üstelik gerçek sevginin meşalesi, hiç sönmüyor, modası hiç geçmiyor.

Annenin, babanın evlat sevgisi; evladın anne-baba sevgisi; gerçek anlamda öğretmenin öğrencisine, öğrencinin öğretmeni-ne duyduğu sevgi parıltısını hiç yitirmiyor...

Ellisini devirse bile bir evlat hâlâ “annesinin sevimli kuzu-su”dur.

İçine menfaat, bencillik sızmamış her sevgi İlahî sevginin parıltılarını taşır.

Sevgi, hakikat güneşinden almışsa parıltısını, tabi ki bütün dünya güzelliklerinden daha çekici, daha kıymetli olacaktır.

Peygamberlerin ve Allah dostlarının hayatlarına bakmaz mısınız?

Bir tek kişi çıkıyor, İlahî sevgi hazinesinden kendisine ba-ğışlanmış bir çekirdek hükmündeki sevgi tohumunu kısa sürede nasıl da bereketlendirip dört bir yana yayıyor. Ve dalga dalga ço-ğalıp büyüyor, genişliyor sevgi meşalesi elden ele...

İşte Efendimiz. Kalbindeki sevgi ışığı bütün dünyaya öyle yayılıyor ki milyarlarca insan İlahî sevgi güneşi etrafında kenet-leniyor.

Bütün peygamberlerin, Allah dostlarının kalbinden saçılan sevgi ışığı gösteriyor ki bir tek insanın yüreğindeki sevgi çekir-deği İlahî ihsan sayesinde insanlığı kuşatan bir genişlik, bereket kazanıyor.

Çiçek, arıya yapraklarını sevgiyle açar, arının dokunuşları bal olur.

Gökyüzü kurak toprağa sevgiyle kol kanat gerer rahmetle toprağa hayat bağışlanır.

Anne-babanın sevgi pınarı coştukça çocuk büyür, gelişir serpilir.

Evrenin temeli, harcı sevgiyle yoğrulmuştur.

Rabbimizin sevgi güneşi vurmasaydı insana, toprağa, suya, bitkiye hiçbir varlıkta ne hayat emaresi, ne yekdiğerini koruyup kucaklama bilinci gelişirdi.

Dünyanın Direği, Sevgi

Ayrıca insan, yaratılış ağacının şuurdu meyvesi olduğundan, insanın sevgisi bütün varlıklara dönük ve en bereketli ve kucaklayıcı sevgidir.

İnsanın varlık sebebi sevgidir ve kalbimize öyle bir sevgi çekirdeği yerleştirilmiştir ki bu çekirdek, varlık âleminde layık olduğu şekilde bir yeşerme zeminine kavuşturulsa bütün kâinatı kucaklayacak bir sevgi saltanatı kurulmuş olur.

İNCE SANAT

“Güzel bir çiçeğin dakik programını küçücük bir tohumunda dercetmek, büyük bir ağacın sahife-i a'mâlini, tarihçe-i hayatını, fihriste-i cihâzâtını küçücük bir çekirdekte manevî kader kalemiyle yazmak, nihayetsiz bir hikmet kalemi işlediğini gösterir.” (10. Söz)

“Bir incir çekirdeğinden koca bir incir ağacını ve ince bir sapla koca bir kavunu bağlayıp çıkararak kudrete hiçbir şey ağır gelmez.” (Mesnevî-i Nuriye, Hubab)

Etrafımızda binlerce mucize gerçekleşmektedir de biz bunları sıradan birer olay gibi görmeyi sürdürür dururuz.

Yağmurun yağışı,

Mevsimlerin dönümü,

Kış ölgünlüğünden sonra bir diriliş senfonisi şeklinde baharın sümbülleşmesi,

Toprağın bağrından sayısız nimet ve güzelliğin fışkırması,

Şu ağaçların meyve vermesi,

Şu karıncaların çok hassas bir toplum bilinciyle çalışıp durması,

Şu arıların çiçek özlerini bala dönüştürmesi,

Gezegenlerin, yıldızların, peyklerin saniye şaşmaz deveranları,

Evrendeki, her biri, bugüne kadar anlaşılabilmiş bütün fizik, kimya biyoloji kanunlarına göre işleyen ahenkli düzenleri...

Etrafımızdaki tabii işleyiş nasıl da en ufak ayrıntısına kadar canlıların faydasına seferber edilmektedir.

Akılsız, şuursuz olduğu halde hiçbir varlık kendi görevini ihmal etmiyor.

Güneş, bir gün olsun, doğmayı unutmuyor.

Bahar, renkli ve coşkulu gelişini ertelemiyor.

Toprak bitki bitirmeyi ihmal etmiyor.

İpek böceği kozasını örmekten; arı, bal yapmaktan; koyun-inek süt vermekten geri durmuyor.

Canlı-cansız hiçbir varlık görevini aksatmıyor.

Demek her varlık; Kudreti Sonsuz'dan almaktadır bütün emirleri,

Her şeyin gücü, mahareti bu Sonsuz Kudret tarafından verilmektedir.

Bir çiçek tohumu, toprak yiyip su içince bir süre sonra görürüz ki gözleri kamaştırarak güzellikte bir çiçek bize gülümsemektedir.

Tohuma, toprağa bakıyoruz, hiçbirinin görünüşünde bu çiçeğin güzelliği yok. Sanki çiçek bambaşka bir âlemden dünyamıza misafir indirilmiştir. Rengârenk çiçeklerin, görünüşte tohumlarıyla hiçbir benzerlik olmadığı halde bu minicik tohumların içine o muhteşem güzelliğin programı nasıl sığdırılıyor, orada nasıl saklanıyor ve tohum yeşerme zamanı gelince toprakla buluştuğunu anlıyor ve hangi akılla yeşermeye duruyor, kalbini “hayat sırrı”na açıyor? İnsan düşünüyor da mutlaka kudreti her şeye yeten, hükmü her varlığa geçen bir zat tarafından “Ey tohum, çatlak ve toprağın bağrında yeşermeye başla, yeryüzünde görün insanlara faydalı ol!” emrinin verildiğini fikrediyor.

Bir de kocaman ağaçları düşünelim. Minik bir çekirdeğe bu kocaman ağaçların programı nasıl sığdırılıyor?

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün sürelerinin değişmesinde, insanlara fayda sağlamak üzere denizlerde gemilerin süzülüşünde, Allah’ın gökten indirip kendisiyle ölmüş yeri canlandırdığı yağmurda,

Ve yeryüzünde hayat verip yaydığı canlılarda, rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda,

Elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah’ın varlığına ve birliğine nice deliller vardır.” (Bakara sûresi, 2/164)

Her şey bir denge ve hikmet üzere yaratılmıştır. Her şeyde kılı kırk yaran bir ölçü ve ahenk vardır.

Midemizin bir bölüştürme ve hassas dağıtım merkezi oluşuna bakmaz mısınız? Yediğimiz içtiğimiz her şey vücudun bütün ünitelerine incecik dağıtım kılcalları yoluyla nasıl da ölçülü ve adaletli bir şekilde servis edilmektedir. Ayak parmaklarımızdan saçımızın her teline kadar vücudumuzun her zerresi midenin bu adil dağıtımından nasiplenmektedir. Bu muhteşem faaliyeti akılsız, suursuz hücrelerin işleyişine bağlamak en büyük akılsızlıktır.

İlaç yapımında, çeşit çeşit maddenin öyle hassas ölçü ve terkiplerle bir araya getirilmesi gerekiyor ki en ufak bir ölçü taşmasında ilacın ilaçlık dengesi tamamen bozuluyor.

Her ilaç yapımı çok hassas bir hesaplama ve akıl-fikir faaliyeti gerektiriyor da midemizin bu müthiş faaliyeti nasıl olur da kendi kendine gerçekleştirebilir?

Akıl sahipleri için her canlının, her bitkinin, her varlığın yapısında insanı Yaratıcısına götürün incelikler vardır.

Ve minicik bir çekirdekte kocaman bir ağacın programını saklayan kudrete muazzam büyüklükte ve düzendeki kâinatı yaratmak zor gelmez. Çünkü küçük ve sanatlı şeylerin yaratılması daha incelik ve hassasiyet ister.

HER ŞEY O'NDAN

“Dünyayı ve ondaki mahlûkatı mânâ-yı harfiyle sev, mânâ-yı ismiyle sevme; “Ne kadar güzel yapılmış” de, “Ne kadar güzeldir.” deme. Ve kalbin bâtınına başka muhabbetlerin görmesine meydan verme; çünkü bâtın-ı kalp âyîne-i Samed'dir ve O'na mahsustur.” (32. Söz)

Mânâ-yı harfi, bir Şeyin başka bir varlığa delalet etmesi, o varlığı anlamak için delil olarak kullanılmasıdır. Yani, varlığın Yaraticısıyla birlikte düşünülmesi, ona göre mânâlandırılmasıdır.

Mânâ-yı ismi ise bir Şeye yalnız kendisi için bakmak, öyle anlamlandırmak, onun arkasındaki gerçek yapıcıyı, gerçek sanatkârı düşünmemektir.

Hiçbir varlığın güzelliği, mahareti, yeteneği, kuvveti kendinden değildir.

İnsan böyle düşünürse hiçbir varlığı gereksiz yere yüceltmez.

Bir makineyi alırsın, incelersin; çok karmaşık bir yapısı var, dersin; ona hayran kalırsın.

Bir hassas düzen, ince plan, ustaca montaj bu harika makineyi nasıl derleyip toparlamıő, Őaşıır kalırsın.

Őaşırmakla kalırsan nankörlük edersin.

Onca maden, malzeme kendi kendine birleşip bu harika makineyi yapmadı ya!

Onun mutlaka bir ustası, bir yapıcısı vardır. Böyle düşünürsen ustanın da hakkını verirsin.

Böyle düşünürsen gözün, duyuşun, sezışin sanatkârlar sanatkârına yol bulur. Gerçekten canlı-cansız bütün varlıklara bu nazarla bakarsın. Kâinattaki muhteşem düzene hayran kalırsın. Bütün güzelliklerin, doğrulukların, başarıların gerçek sahibini ilminle, duygularınla tasdik etmeye başlırsın.

Bu tefekkür, bu hakkı teslim etme, kalp ve ruhunu bambaşka âlemlere yükseltir.

Her şeyin gerçek sahibine teşekkür etmeyi bir ödev sayarsın.

Mânâ-yı ismiyle bakarsan, yolun koskocaman bir karanlığa, yokluğa çıkar.

İmtihan sırrı bozulmasın diye yüce Rabbimiz her şeyin görünürde bir sebebini yaratmıştır. Bu sebepler olmasaydı aklını, sezgisini kullanmadan herkes inanırdı. Oysa inanmak teslimiyet, tefekkür, gayret gerektirir ve aynı zamanda bir nasip meselesidir.

Sebeplere saplanıp kalmak, insanı bataklığa sürükler. Her şeyin görünürde bir sebebi var; ama bu sebepler nasıl oluyor ve sonucu gerçekleştiriyor, asıl bunu anlamaya çalış. Böylece “Müsebbibül’l-Esbab”ı tanımaya çalış.

Yağmurun yağışını, ağacın meyve verişini, gezegenlerin dönüşünü, çekim gücünü, hücrelerin işleyişini hep birtakım sebeplerle açıklarız ama bu akılsız, şuursuz varlıkların nasıl kendi kendine bu kadar muntazam ve kusursuz iş yaptıklarını açıklayamayız.

“Ne kadar güzeldir!” demek, bir bakıma Yaratıcıyı unutmaktır. Onu görmemektir. Yapanı değil, yapılanı yüceltmektir.

Gerisindeki o sanatçı gücü olmasa, paha biçilmez bir tabloyu değerli kılan nedir?

Günlük hayatımızda göz kamaştıran sayısız güzelliğe bakışlarımızı perçinleyip Hakk’a bakan pencereden gafil kalırsak bu büyük bir nankörlük olur.

Her Şey O'ndan

Çok lezzetli bir meyve yersin, yersin de: “Şu ağaç ne güzel bir meyve verdi mi dersin; yoksa meyve kendi kendine böyle lezzetli oldu mu dersin?”

Her ikisi de ne kadar münkirce düşünceler!

Oysa toprak da çekirdek de güneş de su da, ağaç da meyve de O'ndan.

Bu kadar şuursuz varlık bir araya gelerek böyle lezzetli bir yiyecek meydana getiremez, her şey O'nun sonsuz hazinesinden.

Meyvenin yetişmesini, lezzetli oluşunu kendinden bilersen ona verdiği değer küçücük olur; oysa bütün varlıkların; ışığını, gücünü, güzelliğini Allah'tan (c.c.) aldığını bilersen her şeyi O'nun için sever, her şeye O'nun hatırına katlanırsın. Böylece, güzel ve faydalı şeylerden aldığın lezzet, kaynağını sonsuz bir hazineden aldığı için bitimsiz olur.

İnsan çevresindeki güzelliklere bu nazarla bakmazsa zamanla kalbî istikamet değiştirmeye başlar. Her şeye bu yanlış değer veriş, her şeyin değerini, güzelliğini yanlış yerde aramak, kalbe başka sevgilerin yürümesine, kalbi yanlış duyguların istila etmesine yol açar.

Oysa kalp her şeyin kendisine muhtaç olduğu, kendisininse kimseye muhtaç olmadığı Rabbimizin aynasıdır.

Kalbimiz, O'na aitse ve O'nu anmakla gerçek değerini, anlamını bulacaksa neden yanlış yola sapalım!

Ayine-i Samed olan bu güzelim sonsuzluk madenini neden karartalım!

Her şeyi mânâ-yı harfîyle sevelim ki her şeyin yaratıcısı perdenin gerisindeki sırlardan bizi haberdar kılsın.

Her şeyi mânâ-yı harfîyle sevelim ki bize bağışlanan nimetlerin hakkını bir nebze olsun verebilelim.

BOŞ EKEN, DOLU BİÇMEZ

“Malayaniyle iştigal, maksadı geri bırakıyor.” (Mesnevî-i Nuriye, 14. Reşha)

Hani sen çocukluk, gençlik demlerinde, nice oyun-eğlence-de gül gibi zamanlarını tükettin, tükettin de öte yanda asıl gayen, ulaşmak istediğin ideallerin bir kuytuda boynu bükük bekledi durdu.

Şimdi de bir oyuna eğlenceye dalarsın, o, salgın zevke buluştıkça biraz daha biraz daha dersin, kendi kendini avutursun. Şimdi gönlümce eğleneyim yarın asıl maksadıma döner,

Kendimi yetiştirmeye, büyüklerimin sözünü dinlemeye,
Topluma yararlı biri olmaya...

Geleceğime faydalı olan her şeyi gözetmeye başlarım...

Ama ne hikmettir ki hiçbir zaman dışına, tırnağına kadar bulduğın bayağı eğlencelerden kopamazsın. Kopar gibi olursun, o zevklerin, o heveslerin dışı bal, içi zehir cazibesi yine ayağından yakalar seni çamura çeker...

Ve sen, buluştıkça zevklerin daha aldaticısı seni dibe doğru sürükler durur.

Bir noktada, güçlü bir irade sergileyerek keskin bir dönüş yaşamazsan, geceye, karanlığa, koyu çamura doğru yol alışın sürer gider.

Çoğu zaman durup kendime diyebiliyor muyum: “Ey nefsim, bak şu adama, çocukluğundan başlayarak maddî-manevî sorum-

luluklarının gereğini yerine getirdi. Sırası geldiğinde gezdi, tozdu, eğlendi, oyun da oynadı; ama sırası gelince de çalıştı, okudu, söz dinledi. Şimdi bulunduğu noktaya bak, onu kendine örnek al.

Bir de şu adama bak, ömür boyu yapıp ettikleri nasıl da yüzüne gözüne kara kara gölgeler halinde yansımakta; “ye, iç, yat, uyu, gez, toz, eğlen, oyna” dan ibaret ne acınası ve sakınılası bir hayat yaşadı da dilinden, hareketlerinden diken misali sözler, davranışlar fişkırmakta.

Biri ömür ağacını hangi uğurlu, hayırlı topraklarla besledi de dallarında böyle olgun meyveler biriktikçe birikti?

Diğeri, hangi boş ve muzır işlerle yıllarını tüketti ki ters yöne doğru bu kadar yol aldı ve ömür ağacı bu kadar acı hatta zehirli meyvelerle doldu?

Bir diyara varmak için yola çıkan, yolculuğun gereğine göre hareket etmeli ki menziline varabilsin. Sağda solda gereğinden fazla oyalanmak, hedefe ulaşmayı geciktirir; hatta imkânsız kılar.

Kaplumbağa ile tavşanı hatırlayalım: Biri, hızı çok yavaş da olsa hedefine kilitlenmiş, yoluna devam etmekte; diğeri ise bay tavşan, nasıl olsa bir koşu, hedefime varırım, rahatlığıyla işi hep ertelemektedir. Yolda oyalanıp gereksiz yere vakit harcamaktadır. Sonunda olan olur, bay tavşan boş işlere, gereksiz eğlencelere o kadar dalmıştır ki asıl gayesini unutmuştur. Kaplumbağa o aheste yürüyüşüne rağmen sabır yolunu seçerek, menziline varmıştır.

Dünya denen imtihan meydanında nice hızlı yarışçılar gördük ki ömür sermayelerini boş işlerle harcadıkları için aheste adımlara bile ayak uyduramamış, asıl hedeflerinden çok çok gerilerde kalmışlardır.

Ey nefsim, yerine göre eğlen, yerine göre dinlen, ama altın değerindeki günlerini boş işlerle tamamen harcama da ufukta seni bekleyen sonsuzluk yurduna azık biriktir!

“NE SANATTIR Kİ HER ŞEY HER ŞEYİ PEÇELEMİŞ”

“Her bir zerre, eğer me'mur-u ilahî olmazsa ve O'nun izni ve tasarrufu ile hareket etmezse ve ilim ve kudretiyle tahavvül etmezse; o vakit her bir zerrenin nihayetsiz bir ilmi, hadsiz bir kudreti, her şeyi görür bir gözü, her şeye bakar bir yüzü, her şeye geçer bir sözü bulunmak lâzım gelir.” (30. Söz)

Dünya yüzünde, ortaya konan her şey bir emeğin, bir maharetin, bir beyin etkinliğinin eseridir.

Hiçbir şey; zekânın, sanatkârlık maharetinin esrarlı dokunuşları olmadan kendi kendine meydana gelmiş değildir.

Dünyadaki bütün imarların, sanat eserlerinin eşya ve makinanin teşekkülünde mutlaka öznesi insan olan el emeği, göz nuru vardır kısacası.

Bu düşüncelerle, evdeki bilgisayarın kasasını açıp nihai bir zekâ meyvesi olan bu makineyi birazcık inceledim: Hiç anlamayan biri için olabildiğince karmaşık ve hayranlık uyandıran bu sistemler kompozisyonunu, hangi ünitenin ne işe yaradığını önceki bilgilerimden de faydalanarak anlamam için biraz zaman gerekti.

“Sistemler kompozisyonu” diyorum; çünkü az çok anlayanlar için bütünü oluşturan parçaların her biri genel işleyişi öyle ince hesaplarla destekliyor ki bunlardan biri eksik olduğunda herhangi bir organı yahut hassası eksik bir insan gibi, fonksiyon fukarası bir hâl alıyor makine.

Bütün hesaplama, planlama altyapısının sağlandığı işlemci, hafıza deposu işlevindeki hard disk, her türlü manevraya imkân tanıyan “ram ünitesi”, monitörü işler kılan ekran kartı, hoparlörleri uyandıran ses kartı, ısınan kabloları serinleten fan ünitesi, görüntü ve sese icra imkânı sağlayan cd ve disket sürücüsü, bilgisayarı anlamlı kılan programlar... vs. hepsi usta mühendislerin ve maharetli tasarımcıların elinden çıktığı belli programlar, sistemler...

Bir bilgisayarı topyekûn özellikleri ve marifetiyle karşımızda işler kılan her bir parçasının kendi kendine oluştuğunu iddia etmek bu cansız ve ruhsuz nesnelere hakları olmayan bir paye biçmek olur ve her parçanın, her bir mekanizmanın, devrenin son derece geniş bir bilgiye, donanıma ve zekâya sahip olduğunu iddia etmek olur.

Dünyadaki bütün bilgisayarların, âletlerin, ürünlerin ve eserlerin yapıcısı, programlayıcısı, tasarımcısı olduğuna göre ve bir el emeği, göz nuru, zekâ ışıltısı olmadan hiçbir yapılanmanın gerçekleşmediği ortadayken, gözümüzü çevremize, tabiata, denizlere, ırmaklara, gökyüzüne çevirsek ya!

Büyük bir planlamanın, ince hesaplamaların eseri ne devr ü daimler, seyirler, işleyişler sürüp gitmektedir de bunların kendi kendine olup bittiğini söylemek büyük bir divanelik bundan da ötesi aptallık olur.

İnsan marifetiyle ortaya konan her eserin kendi kendine oluştuğunu söylemek ne kadar gülünçse etrafımızda her biri bir sebebe dayandırılarak gerçekleşen olayların, kendi kendine olup bittiğini söylemek o kadar saçmadır.

İşte şurada, toprak bağrından rengârenk çiçekler, türlü türlü meyveler bitiriyor; ama akılsız ruhsuz toprak kendi kendine ve kokusuz, tatsız maddesinden bu muazzam güzellikleri, nimetleri yoktan ortaya çıkmış gibi bize nasıl sunsun!

Ne Sanattır ki Her Şey Her Şeyi Peçelemiş

İşte güneş, işte dünyamız! Ne şaşmaz ve ince hesaplı bir seyirle bize hayat olabilecek bir ortam şekillendiriyorlar ki bu hayat kaynaklarının kendi kendine deveran ettiğini söylemek akıllara ziyan bir durum değil de nedir!

Bir fabrikanın işleyişine bakın. Her birimin başında o birimin gerektirdiği tecrübeyle donatılmış elemanlar tarafından nasıl da her bir ünite, planlanan hedef çerçevesinde işleyip durur. Fabrikayı kurup işleten beyin, bütün işleyişi kendi emir ve planlaması çerçevesinde yürütüyor. Uzaktan ve düşüncesizce bakan biri, diyebilir mi, her şey kendi kedine işliyor, işte şu ürünler kendi kendine oluşup karşımıza çıktı. Böyle bir iddianın mantıklı bir tarafı var mıdır?

Bu ne kadar olmazsa, toprak da gizli bir kudret eli olmadan, o şuaşuz haliyle sistemli bir fabrika gibi işleyip duramaz!

Toprağın bünyesinde öyle sayısız imalat mekanizması olmalı ki, her çeşit tohuma uygun zamanda, uygun formülde yeşertme imkânı sunabilsin; daha önemlisi, her bitkiye, her meyveye kokusuz, tatsız, renksiz maddesinden çeşit çeşit renkler, tatlar, kokular verebilsin!

Bu kadar zor ve akla aykırı izahlara sapmak yerine her şeyi bir Kudreti Sonsuz'a dayandırmak daha akıllıca ve insaflıca olmaz mı?

Toprağın bağırında, tohumların bünyesinde, ağaçların gövdesinde, dallarında ve damarlarında öyle sayısız şuaşurly mekanizmalar olmalı ki bu müthiş yeşerme ve yeşertme faaliyeti gerçekleşsin!

Her şeyi toprağa, tohuma, köklere, dallara bağlamak yerine türlü türlü sebepler yaratarak bu sebeplerin arkasına gerçek gücünü gizleyen ama akıl sahiplerinin fikrederek varabildikleri sırlarla peçeleleyen bir kudret sahibine vermek, akıl sahipleri için daha çıkar bir yol değil mi?

Çünkü: “Taneleri ve çekirdekleri çatlatıp yarararak (her şeyi gelişme yoluna koyan) Allah'tır.” (En‘âm sûresi, 6/95)

Büyük-küçük her şeyi yaratıp düzene koyan, derleyip toparlayan, geliştiren, donatan, süsleyen Allah'tır; ama biz, sebeplerin arkasına gizlenmiş İlahî esintileri aklımızla, duyuş ve sezdiğimizle keşfetmekle mükellefiz. Bunun içindir ki bizim inancımızda tefekkür, nafîle ibadetten kat kat üstün tutulmuştur.

Güneş'e, Ay'a, gökyüzüne, yağmura, çiçeğe, toprağa, denize, bilumum mahlûkata öyle bir bakışla bakacağız ki her birinde Rabbimizin imzasını, mührünü görür gibi olacağız.

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün sürelerinin değişmesinde, insanlara fayda sağlamak üzere denizlerde gemilerin süzülüşünde, Allah'ın gökten indirip kendisiyle ölmüş yeri canlandırdığı yağmurda ve yeryüzünde hayat verip yaydığı canlılarda, rüzgârların yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah'ın varlığına ve birliğine nice deliller vardır.” (Bakara sûresi, 2/164)

Bir tasarım harikası olan vücudumuza bakmaz mısınız?

Bizim hiçbir etkimiz olmadan damarların deveranı, hücrelerin, organların işleyişi; gözün görmesi, kulağın işitmesi, aynısının kat kat fazlası hayvanda da olan dilin konuşması... Bütün bu mucizevî işleyişleri akılsız, duygusuz organlara vermek yerine her şeyi Rabbimizin emriyle ve O'nun görevlendirdiği memurlar tarafından icra edildiğini itiraf ve tasdik etmek insan için daha kolay bir yoldur.

“Bulutların kulağına o söyleyen ne söyledi de bulut gözlerinden misk gibi gözyaşları dökmeye başladı. Allah, toprağın kulağına ne okumuştur da toprak, murakabeye varmış, susmuş kalmıştır.” (Hz. Mevlâna-Mesnevi)

Ya toprak, durmadan yağmur gibi göklere saçılıp dursaydı!

Ya bin bir bitki, yiyecek yerine topraktan koca koca taşlar yeşerip fişkırsaydı ve dünyamızı taş ormanları kaplasaydı!

Saçımızın uzaması yanında kaşlarımızın bir kararda kalması; tırnaklarımızın uzayıp parmaklarımızın aynı boyda ve kararda kalivermesi... Vücudumuzda daha nice anlamlı gelişmeler, bunun yanında bir o kadar gerekli susuşlar...

Tıkır tıkır çalışan bir makinenin enerji ünitesini kapatıverin bütün sistem susuverecektir. Aynı makinenin can alıcı noktasından bir vidayı söküverin bütün sistem dağılıp gidecektir.

Kainatın muazzam işleyişine bakmaz mısınız? Şu kusursuz işleyiş, bitmez tükenmez enerjisini, faaliyet komutunu nasıl bir kudret sahibinden almaktadır?

“Her eser sahibi eserleriyle görünüyor sana; peki, nasıl oluyor da Allah’ı eserleriyle görmüyorsun!” (Hz. Mevlâna, Mesnevi)

Kainattaki bütün zerrelere, nurlanır, Rabbin ışığıyla ışıklanır, İlahî emrin marifetiyle donanırlar yoksa bu muazzam işler nasıl görülebilirdi?

Kainattaki en küçük varlıktaki işleyiş, harika ve mükemmel şekilde olmalı ki en büyük varlıklardaki işleyiş de âhenkli olabilsin!

“Harekât-ı zerrat hikmetsiz değil, belki kendine layık bir nevi kemalata koşturuluyor.” (30. Söz)

Hikmetli ve manevî letafete mazhar her zerre Rabbimizin emriyle ve adıyla hareket ettiğinden bütün kâinat külli bir şuur ve akıl manzumesi halinde canlıların yaşadığı bugünkü mükemmel halini almıştır.

Çocuk aklıyla düşünülürse, kumandayla çalışan bir arabanın nasıl bir güç tarafından yürütüldüğünü bilmek önemli değildir. Önemli olan, o an arabanın hareket etmesindeki eğlenceli hâldir; ama biraz geniş düşünen biri, etrafına göz gezdirir, elindeki kumanda aracıyla arabayı hareket ettiren birini görür ve daha derin

düşünmezse bu arabanın bu adam tarafından planlanıp hareket ettirildiğini düşünür. Oysa daha geniş ve detaylı düşünen biri de der ki, bu araba ve onu hareket ettiren kumanda aleti, mahir bir mühendisin ince planlaması ve tasarlaması sonucunda meydana getirilmiştir. Onu hareket ettiren kişi sadece bir kullanıcıdan ibarettir.

Hani karıncalar, kâğıt üzerine inci gibi dizilen harfleri seyrederken içlerinden bilgisi en sınırlı olan, bu inci gibi harfleri kalem yazıyor, demiş. Bilgisi biraz daha geniş olan, hayır, demiş, görmüyor musun, kalemi bir el hareket ettiriyor. Daha bilgili bir karınca kolu işaret etmiş. Nihayet bilgelik şerbetinden birazcık nasiplenen karınca kâğıdın, kalemin, elin, kolun, kafanın, gözün, beynin sahibi adamı işaret etmiş, işte, demiş bu yazı şu adamın eseridir, onun bilgisi, enerjisi, görüşü, duyuşu olmazsa vallahi şu apak kâğıt üstünde bir noktacak bile görünmezdi.

Yüce Rabbimiz, bütün zerrelere, hayvanlara, mahlûkata işlerini yapmaları hususunda bir şevk ve lezzet bağışlamıştır ve bütün işlerin derlenip toparlanması, planlanıp yürütülmesi için yardımcılar görevlendirmiştir de şu dünyadaki ahenkli işleyiş sürüp gitmektedir.

“Sair mevcudat gibi şu dünyadaki tahavvülat-ı zerrat dahi, gayet âlî hikmetler için kaderin çizdiği hudut üzerine kudretin verdiği evamir-i tekviniyeye göre hassas bir mizan-ı ilmî ile cvelan ediyorlar. Adeta başka yüksek bir âleme gitmeye hazırlanıyorlar.” (30. Söz)